

Voldtægtskultur i Danmark Rape Culture in Denmark

Amanda Cairns Scherney 60209
Kenya Carolina Pantoja Lesso 60979
Nikolaj Lohmann 60987
Peter Foss 60364
Sofie-Amalie Stella Mannov 60258
Terese Mira Lund 61472

Vejleder: Yvonne Mørck
Anslag: 156.589

Indholdsfortegnelse

Abstract	4
Resumé	5
1 Begrebsafklaring	6
1.1 Sexisme	6
1.2 Seksuel chikane	6
1.3 Seksuelle overgreb og voldtægt	6
1.3.1 Definition	6
1.3.2 Hvem, hvad og hvor? Statistisk set	9
1.4 Voldtægtskultur	10
1.4.4 Antagelse om falske anklager	12
1.4.5 Udviklingen af begrebet voldtægtskultur	13
2 Indledning og problemfelt	15
3 Problemformulering	18
3.1 Arbejdsspørgsmål	18
4 Afgrænsning	19
5 Tese/forforståelse	20
6 Disposition	21
7 Videnskabsteori	22
7.1 Marxisme	22
7.1.1 Ontologi og epistemologi	23
7.1.2 Realisme og konstruktivisme	24
7.1.3 Immanens og transcendens	25
7.2 Diskursanalyse	25
8 Teori	27
8.1 Kritisk diskursanalyse	27
8.1.3 Diskurs	28
8.1.4 Teksters produktion og fortolkning	29
8.1.5 Ideologi	30
8.1.6 Hegemoni:	32
8.1.7 Kritik af kritisk diskursanalyse	33
8.2 Erving Goffman	33
8.2.1 Tre former for stigma	33
8.2.2 Tilsyneladende og faktiske sociale identitet	34
8.2.3 Social information	35
8.2.4 Synlighed	35
8.2.5 Konsekvenser af stigmatisering	36

8.2.6 Kritik af Goffman	36
8.2.7 Sådan benytter vi Goffman	36
9 Metode	37
9.1 Informations- og litteratursøgning	37
9.1.1 Søgestrategi	37
9.1.2 Systematisk emnesøgning	38
9.1.3 Informationsressourcer	38
9.1.4 Sådan har vi gjort	39
9.2 Dokumentanalyse	40
9.2.2 Sådan har vi gjort	41
9.3 Kvalitative metoder	42
9.3.1 Interview	42
9.3.1.1 Semistruktureret interview	42
9.3.1.2 Sådan har vi gjort	44
9.3.2 Transkription	44
9.3.2.1 Sådan har vi gjort	45
9.3.3 Kodning	46
9.3.3.1 Sådan har vi gjort	46
9.3.4 Analyse af interview	46
9.4 Kvantitative metoder	47
9.4.1 Sekundære data i komparative- og tidsserieundersøgelser	47
9.5 Eklektiske tilgange og Mixed Methods	48
9.6 Kritisk diskursanalysestrategi	49
10 Analyse	53
10.1 Voldtægtskulturens fire elementer	53
10.1.1 Scorekultur	53
10.1.2 Objektivisering og sexismen	54
10.1.3 Victim blaming	55
10.1.4 Falske anklager	56
10.1.5 Delkonklusion	56
10.2 Ofrene efter de seksuelle overgreb	57
10.2.1 Delkonklusion	65
11 Diskussion	67
11.1 #MeToo	67
11.2 Institutioner	69
11.3 Delkonklusion	71
12 Konklusion	73
13 Perspektivering:	75
13.1 Perspektivering i forhold til videnskabsteori	75

Abstract

The reigning ideology in Denmark is the belief that in the country there is a strong sense of gender equality. Despite this belief the rest of Scandinavia is further the debate on the topic of the oppression of women. This is partially caused by the extreme and sexualised humour and the fact that political correctness is viewed in a very negative way in the country. This lowers the chances of a change in the existing hegemony. The campaign #MeToo has had less of an impact in Denmark than in several other countries, despite the fact that the campaign could help change the way sexual abuse is talked about and therefore would be a way to challenge the hegemony. The fact that it is viewed as socially acceptable that men has to pursue women for sexual reasons only is a part of the objectification of women. The following consequences of sexual abuse can sometimes be just as hard and in some cases even worse than the actual attack. Sexual abuse can lead to the feeling of stigmatization for the victims by their surroundings and may cause the victims to exclude themselves from their immediate circles or, in the worst case, from all social relations.

Institutions have a role in reproducing the hegemony. A change in the hegemony could happen if the institutions were to launch initiatives regarding optimising treatment of victims. If the government supports the initiatives economically it would increase the chances of changing the hegemony. Finally, this paper concludes that there exists a rape culture in Denmark.

Resumé

I Danmark er den herskende ideologi, at der er ligestilling i landet. På trods af denne opfattelse er de resterende skandinaviske lande længere fremme end Danmark, når det kommer til debatten omkring undertrykkelse af kvinder. Dette skyldes til dels at der i Danmark er en ekstrem seksualiseret humor og at borgerne ikke har lyst til at være politisk korrekte. Det hindrer brydningen med det eksisterende hegemoni. Dette er en del af forklaringen på hvorfor #MeToo-bevægelsen har haft en betydelig mindre effekt i Danmark, end den har i andre lande, på trods af at #MeToo kunne medvirke til en italesættelse af de seksuelle krænkelser og dermed en brydning med det eksisterende hegemoni.

Andre folks reaktion på de seksuelle overgreb, kan i nogle tilfælde være ligeså slemme, eller værre for ofrene end selve overgrebet. De seksuelle overgreb kan medvirke til at ofrene bliver stigmatiserede og dermed søger bort fra deres nære sociale relationer og måske helt udelukker sig fra sin omgangskreds. Institutioner har en medvirken til at reproducere hegemoniet vedrørende seksuelle krænkelser. Institutionerne kan lave tiltag, der kan være med til at ændre behandlingen eller italesættelsen af ofre for seksuelle krænkelser. Det kan dog være nødvendigt at regeringen støtter disse tiltag økonomisk, for at øge tiltagene incitament.

At det bliver anset som socialt acceptabelt at manden i en scoring, er den dominerende som skal vinde og overbevise kvinden, bidrager til en seksuel objektivisering af kvinder. I denne projektopgave konkluderes der, at voldtægtskulturen i Danmark er eksisterende.

1 Begrebsafklaring

I det kommende afsnit vil der være en beskrivelse af de begreber der bliver benyttet i projektopgaven.

1.1 Sexisme

Begrebet sexisme skal forstås som værende fordomme og/eller diskrimination på baggrund af køn. Sexisme-begrebet blev introduceret i 1960'erne og bliver oftest benyttet i forhold til nedvurdering af kvinder (Liljedahl 2017).

1.2 Seksuel chikane

Begrebet *seksuel chikane* bliver brugt, når en person udsætter en anden person for krænkende og uønskede handlinger, der er af en seksuel karakter. Seksuel chikane foregår over længere tid med regelmæssige handlinger, men der kan også være tale om få gentagende gange hvor det har været af en grov karakter (Arbejdstilsynet).

1.3 Seksuelle overgreb og voldtægt

I følgende afsnit vil der komme en definition på begreberne *voldtægt* og *seksuelle overgreb*. Som en del af dette afsnit, vil der blive benyttet statistik for at vise udbredelsen af de enkelte begreber. Yderligere vil der være uddrag og forklaring af relevant dansk lovgivning.

1.3.1 Definition

Seksuelle overgreb er den mere overordnede definition og kan omfatte: Penetrering, både analt eller vaginalt; anden kønslige omgange end samleje, eksempelvis berøring af intime områder, oralsex eller indførelse af fingre eller fremmede objekter i vagina og/eller anus; blufærdighedskrænkelse, som beføling på krop eller yderligt på kønsorganer; blotteri og beluring; visuelle gengivelser af anstødelige aktiviteter; sproglig og skriftlig sexchikane og andet (Haansbæk 2010: 7). Alle disse nævnte handlinger er seksuelle overgreb, hvis der ikke er givet samtykke af alle parter. I Danmark blev der i 2016 anmeldt 3.335 seksualforbrydelser til politiet, hvoraf 771 af dem var kvalificeret som voldtægt (Danmarks Statistik B).

Ifølge den danske straffelovs kapitel 24, § 216, er der tale om ‘voldtægt’ hvis en person “1) *tiltvinger sig samleje ved vold eller trussel om vold eller 2) skaffer sig samleje ved anden ulovlig tvang, jf. §260, eller med en person, der befinder sig i en tilstand eller situation, hvilken den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen.*” (Justitsministeriet 2017). Ud fra den danske straffelovs definition i §216, kan voldtægt straffes med op til 8 års fængsel. Yderligere siger stk. 3. I §216, at fængselsstraffe kan forhøjes til 12 år, hvis voldtægten har været af en særlig hård karakter i forhold til hvad, der er angivet i stk. 1 af §216 (Justitsministeriet 2017).

Det er ofte svært at bedømme, om der er sket en voldtægt eller ej, da samleje som en handling ikke i sig selv er en forbrydelse og det derfor handler om hvorvidt akten har været af tvang eller frivillig karakter. Krænkeren skal have været bevidst om, at akten var et overgreb, for at kunne blive dømt for voldtægt (Laudrup & Rahbæk 2006: 57).

Udover den danske straffelovs definition af voldtægt, kan voldtægter opdeles i nogle kategorier, hvor man oftest skelner mellem *overfaldsvoldtægter* og *kontaktvoldtægter eller partnervoldtægter*. Overfaldsvoldtægter er, hvor offer og krænkeren ikke kender hinanden. Disse udgør 16% af voldtægterne. Kontaktvoldtægter og partnervoldtægter er begge typer af voldtægt hvor offer og krænkeren har kendt hinanden i forvejen, disse drejer sig om 84% af tilfældene (Heinskou, Schierff, Ejbye-Ernst, Friis & Liebst 2017: 52). Forskellen på de to typer er, at partnervoldtægt som regel handler om, at offer og krænkeren er/var i et romantisk forhold såsom kærester, forlovede eller gift. Hvorimod kontaktvoldtægt omhandler andre bekendtskaber såsom venner, men kan også omhandle kortere bekendtskaber såsom en man har mødt i byen. Center for Voldtægtsofre bruger primært denne betegnelse, når ofret og krænkeren har kendt hinanden i mindre end et døgn (Laudrup & Rahbæk 2006: 27). Vi vil også benytte *kontantoverfald* og *partneroverfald* på samme måde som kontakt- og partnervoldtægt, men i forhold til alle former for seksuelle overgreb i stedet for kun voldtægt. Derudover kan overfaldsvoldtægt, kontaktvoldtægt og partnervoldtægt tage form af en *gruppevoldtægt*, hvor der har været flere krænkerer involveret. I 2009 blev der foretaget en undersøgelse af blandt andet Det Kriminal Præventive Råd, Rigspolitiet, Center for Voldtægtsofre på Rigshospitalet, Statens Institut for Folkesundhed og Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet. I denne undersøgelse tilkendegav 137 af de 1.127 kvinder at de havde været udsat for gruppevoldtægt. De 1.264 kvinder udpegede tilsammen 1.483

krænkerer, her kaldet for gerningsmænd (Balvig, Laursen, Madsen, Martinussen & Sidenius 2009: 14).

Indenfor de fire førnævnte former for voldtægter, kan der også være tale om *rustægter*, som § 216, 2. punkt beskriver, hvor offeret er påvirket af alkohol, stoffer, eller andet. Offeret kan selv have påført sig denne tilstand, men det kan også være krænkeren eller en anden, der har fremmet tilstanden, eventuelt ved at putte stoffer i offerets drink (Balvig, Laursen, Madsen, Martinussen & Sidenius 2009: 9). I 25% af de anmeldte seksuelle overgreb havde offeret drukket alkohol, i 2% af disse overgreb havde offeret drukket alkohol imod sin vilje og i 24% af overgrebene havde krænkeren, i tabellen kaldet for gerningsperson, drukket alkohol. Kun 2% af ofrene havde indtaget stoffer, frivilligt eller modvilligt, i forbindelse med et overgreb (Heinskou, Schierff, Ejbye-Ernst, Friis & Liebst 2017: 50-51). Der er altså ofte alkohol involveret, både indtaget af offeret selv og/eller krænkeren, men til gengæld er stoffer sjældent involveret.

Der findes også endnu en form for voldtægt der kaldes for *uagtsom voldtægt*, hvor krænkeren tror at offeret har givet samtykke. Uagtsomme forbrydelser straffes mildere end intentionelle forbrydelser. I Norge kan man straffes for uagtsom voldtægt, i den danske straffelov er der dog ikke nogen paragraf omkring uagtsomme voldtægter, men uagtsomhed findes i dansk lovgivning blandt andet inden for drab, brandstiftelse og bedrageri. At tale om uagtsomme voldtægter, som en tilføjelse til straffeloven, kan medføre at flere sager ender med at krænkeren skal afsone en straf. I disse sager, kan det være svært at finde en god grænse for hvornår denne uagtsomhed skal være strafbar (Tholstruphede 2016).

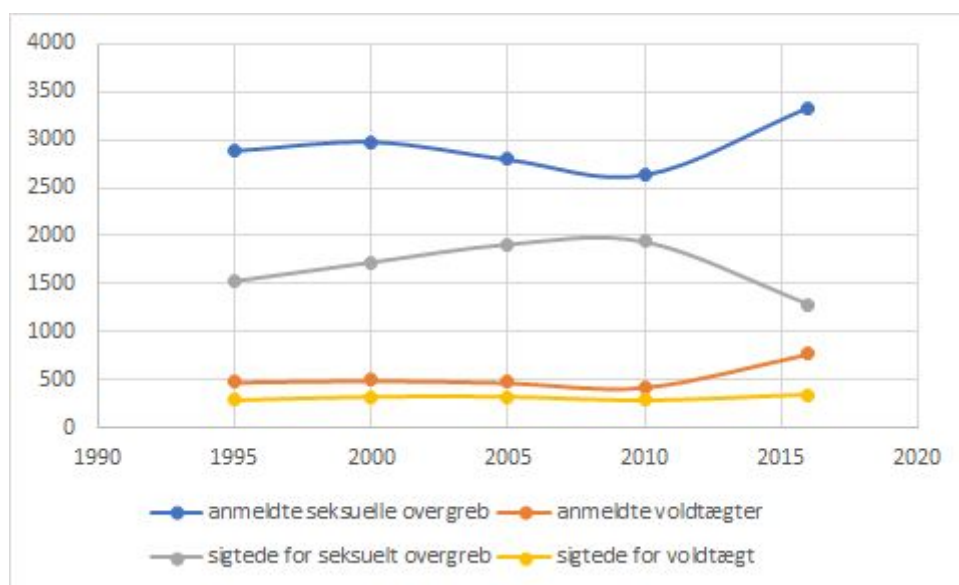
Uanset hvilken type voldtægt der er tale om, er *forsøgt voldtægt* når disse former ikke er blevet fuldbyrdet, eksempelvis ved at offeret er stukket af.

Medmindre andet er nævnt, vil vi i projektet tale om voldtægt som en overordnet betegnelse for overfaldsvoldtægt, kontaktvoldtægt, partnervoldtægt, samt gruppevoldtægt.

1.3.2 Hvem, hvad og hvor? Statistisk set

Ud fra undersøgelser lavet af Danmarks Statistik kan man kigge nærmere på, hvordan anmeldelserne har ændret sig gennem tiden. I 2010 var der 2.642 personer der blev anmeldt for seksuelt overgreb, heraf var 429 for voldtægt; Af disse anmeldelser var der 1.938 personer

der blev sigtet for seksuelt overgreb, heraf 291 for voldtægt. I 2005 var der 2.799 personer, der blev anmeldt for seksuelt overgreb, heraf var 475 for voldtægt; Af disse anmeldelser blev 1.912 personer sigtet for seksuelt overgreb, heraf 321 for voldtægt (Danmarks Statistik 2016: 67). I 2000 blev 2.981 personer anmeldt for seksuelt overgreb, heraf var 497 for voldtægt; Af disse anmeldelser blev 1.725 personer sigtet for seksuelt overgreb, heraf 321 for voldtægt. I 1995 blev 2.890 personer anmeldt for seksuelt overgreb, heraf var 481 for voldtægt; Af disse anmeldelser blev 1.530 personer sigtet for seksuelt overgreb, heraf var 291 voldtægt (Danmarks Statistik 2005: 70).

Generelt kan man se ud fra Danmarks Statistiks data, at der ikke er de store udsving i Danmark, både i forhold til anmeldelser og sigtelser, fra 1995 til 2016. Der begynder dog at ske en negativ udvikling efter 2010 hvor der kommer flere anmeldelser for seksuelle overgreb, men samtidigt færre sigtelser. Der sker lidt det samme i forhold til voldtægt, her er der også flere anmeldelser men der kommer ikke flere sigtelser.

I en undersøgelse udarbejdet af Aalborg Universitet og Københavns Universitet, med data indsamlet af Kantar Gallup og finansieret af Det Kriminalpræventive Råd, bestående af 185 kvindelige-, 35 mandlige- og 1 uspecificeret respondenter, undersøges det nærmere hvilke, hvor og hvordan de seksuelle overgreb finder sted. I 72% af tilfældene skete overgrebet hjemme hos offeret eller krænkeren, 10% i et andet privat hjem, 9% på gaden eller lignede, 2% på arbejdspladen og 7% et andet sted.

Af alle overgreb er 56% sket på en 'almindelig dag' og 29% sket før/imens/efter en festlig situation, 6% i forbindelse med arbejde eller skole, 4% på en date og 7% i en anden situation. (Heinskou, Schierff, Ejbye-Ernst, Friis & Liebst 2017: 45-48).

Seksuelle overgreb sker altså oftest i private hjem, da krænker og offer som oftest kender hinanden.

Udfra forskellige statistikker kan man se, at det hovedsageligt er mænd, der er den seksuelle krænker, og kvinder der er offeret. Eksempelvis viser en statistik omkring seksuelle overgreb fra Danmarks Statistik, at der i 2016 i Danmark var 2.940 kvinder, der var ofre for et seksuelt overfald, mens der var 394 mænd som ofre. Altså var 86,6% af alle dem, der blev udsat for seksuelle overgreb, kvinder.

Ifølge Danmarks Statistik blev der i 2016 anmeldt 1.247 mænd for seksuelt overgreb, herunder blev 599 af dem kendt skyldige, hvorimod det ved kvinder drejede sig om 40 anmeldelser, herunder blev 11 kendt skyldige. Det vil sige at 98,2 % af dem, der blev dømt skyldige var mænd. Det er dog ikke til at vide om disse ikke-skyldige sager er grundet manglende beviser, falsk anklage eller noget helt tredje (Danmarks Statistik A & Danmarks Statistik B).

1.4 Voldtægtskultur

I følgende afsnit vil der komme en beskrivelse af sammenkobling af nogle elementer, der tilsammen udgør vores definitionen af voldtægtskultur. Yderligere vil der komme en beskrivelse af udviklingen af, dannelsen af og forskningen inden for voldtægtskultur.

Der findes adskillige elementer, der er med til at udgøre en voldtægtskultur, og der findes mange forskellige idéer og meninger om hvilke elementer, der udgør voldtægtskulturen. Det er et begreb, der er meget svært at beskrive og som bliver beskrevet på forskellige måder og med mange forskellige elementer. Vi prøver her at opstille de overordnede elementer, vi mener udgør voldtægtskulturen. Det skal ikke forstås, som at nogle af de nævnte elementer betyder mere end andre.

Vi har tilpasset det amerikanske begreb *rape culture* og de danske definitioner af begrebet voldtægtskultur, til vores egen opfattelse af hvad voldtægtskultur er og de elementer vi rent

faktisk kan se i Danmark. Yderligere har vi prøvet at indskrænke begrebet voldtægtskultur til de elementer som det er muligt at finde pålidelig videnskabeligt belæg for, og som giver mening i forhold til de kønsnormer og den humoristiske tilgang som der findes i Danmark.

1.4.1 Scorekultur

Det ligger i vores kultur at kvinden skal agere passivt, og at manden skal erobre kvinden (Kimmel 2005: 5). En scorekultur er idéen om at kvinden skal være den passive, og at det er manden, der skal score kvinden ved at overbevise hende med sin charme, så hun gerne vil have sex med ham, understøtter problemet. Det kan skabe en idé om, at når kvinden siger nej, vil det stadig være muligt at score hende. Yderligere er det prestigefyldt for mænd, at være sammen med mange kvinder.

1.4.2 Victim blaming

Indenfor voldtægtskulturen, er der en tendens til at give offeret skylden for voldtægten. Dette kaldes *victim blaming*. Victim blaming kommer oftest til udtryk ved råd til kvinder, der beskriver hvordan de skal opføre sig, gå klædt eller hvor de skal færdes for at undgå at blive voldtaget (Petersen 2015).

1.4.3 Objektivisering og sexism

I voldtægtskulturen er objektiviseringen af kvinder i reklamer, film, musik etc. et centralt element. Her bliver kvinder fremstillet som et objekt for mandens begær, og brugt til at sælge produkter. Ligeledes sker der en objektivisering af kvinder i sprogbruget omkring voldtægt gennem sociale relationer. Dette bidrager yderligere til en normalisering af seksuelle forbrydelser og sexchikane i hverdagen (Petersen 2015).

Denne objektivisering af kvinder påvirker den måde både mænd og kvinder, ser kvinderne på. Dette kan bidrage til dannelsen og opretholdelsen af et kvindehadsk-miljø, hvor kvinder blot bliver set som seksualiserede objekter, der er mindre intelligente og mindre værd som menneske end mændene (Heflick 2011).

Objektivisering er sexism men der er også andre aspekter af sexism som vi ikke vil komme ind på blandt andet ligestilling på arbejdspladsen og ligeløn.

1.4.4 Antagelse om falske anklager

Det er en del af voldtægtskulturen, at der findes en idé om at et stort antal af de voldtægter der bliver anmeldt er falske, da det er svært at bevise at en voldtægt har fundet sted (Hoffmann 2013 & Petersen 2015).

Det er derfor også svært at finde præcise tal på hvor mange voldtægtsanklager er falske. I adskillige undersøgelser lavet rundt omkring i verden, i blandt andet England, USA, og Australien, strækker tallene sig fra 2,1 til 10,9 procent falske voldtægtsanklager (Lisak, Gardinier, Nicksa & Cote 2010: 1324-1329). Disse tal stemmer overens med de tal vi kan se i Danmark.

Det Kriminalpræventive Råd lavede en undersøgelse af hvor mange falske voldtægtsanklager der blev indberettet i Danmark fra 2000 til 2002. Tallet ligner meget det man ser i undersøgelser fra andre lande hvor det ligger på 5,1% altså 69 ud af de 1.364 anmeldte voldtægter i den periode (Balvig, Laursen, Madsen, Martinussen & Sidenius 2009: 7). Det er de samme procenter som falske anklager indenfor de fleste andre forbrydelser (Petersen 2015). Antagelsen om, at kvinder ofte anmelder falske voldtægter mener vi bidrager til voldtægtskulturen, da den skaber en overbevisning om, at voldtægt er noget kvinder lyver om og kan have en fortiende effekt på voldtægts ofre (Petersen 2015).

Yderligere kan man også se det som en del af voldtægtskulturen, at der falder så få domme i voldtægtssager. Dette kan sende et signal, om at det er nyttesløst at anmelde en voldtægt, og at det er straffrit at voldtage (Petersen: 2015).

Alt dette kan være med til at fordre en kultur, hvor voldtægts ofre ikke føler at de kan fortælle deres historier, og hvor voldtægt er tæt forbundet med mistro, skyld og skam.

1.4.5 Udviklingen af begrebet voldtægtskultur

Begrebet voldtægtskultur kommer fra det amerikanske begreb *rape culture*, der kom frem i 1970'erne i forbindelse med den anden feministiske bølge, og blev brugt til at beskrive den amerikanske kultur på det tidspunkt (Smith 2004: 174). Den anden feministiske bølges mål var "*at gøre det private politisk*" (Dahlerup 2017) og deres fokus var på blandt andet hustruvold, abort, voldtægt og mænds deltagelse i husarbejdet. Altså kvindeundertrykkelse i

hjemmet, på arbejdsmarkedet, i organisationen og i andre sociale sammenhænge (Dahlerup 2017).

Der var et stort fokus på seksuel vold og krænkelse i denne periode. Begrebet voldtægt blev genovervejet og synet på voldtægt blev ændret, fra at blive set som en seksuel og psykologisk forbrydelse, til at blive set som en voldelig forbrydelse.

Yderligere blev voldtægt for første gang beskrevet fra offerets synspunkt. I 1972 blev det første krisecenter for voldtægt åbnet i Washington, DC. (Donat & D'Emilio 1992).

I 1975 udkom filmen *Rape Culture*, som er en amerikansk dokumentar fra Cambridge University. Dokumentaren beskriver den normalisering af seksuel vold, der fandt sted i samfundet i USA. Dokumentaren viste det arbejde, der foregik på krisecentret for voldtægt, samt interviews med både voldtægtsofre og gerningsmænd. Yderligere beskriver dokumentaren hvordan medier og populærkultur forerape culture (Cambridge documentary films 2015).

Nogle mener at begrebet har været brugt tidligere, men det er svært at finde pålidelige kilder, der kan spore begrebet længere tilbage.

Den feministiske teoretiker Susan Brownmillers skrivelser var med til at starte forskning inden for psykologien, der undersøgte en *rape-supportive culture*, snarere end en decideret rape culture. Forskere blandede empiriske studier af disse feministiske idéer og skabte en teoretisk ramme, der blev brugt til at forstå seksuelle overgreb.

En anden feministisk teoretiker fra samtiden, Martha Burt, mente at vores kultur og vores syn på kvinder, samt deres status i vores samfund, spillede en vigtig rolle i forhold til seksuelle overgreb. Burt beskrev at fordommene omkring seksuelle overgreb, som at offeret er medskyldig i overgrebet, kan virke som undskyldninger eller faciliterende for seksuelle overgreb. Burt anså disse fordomme som en del af en større attitudestruktur, der er med til at facilitere seksuelle overgreb i vores kultur (Donat & D'Emilio 1992).

I sin bog *The Culture Struggle* benytter politologen Michael Paranti begrebet rape culture globalt til at beskrive voldtægt rundt om i verden.

Paranti bruger det blandt andet til at beskrive hvordan voldtægt bliver set som normalt og en del af dagligdagen i ikke-occidentale lande. Men Paranti mener også, at man kan tale om en voldtægtskultur i USA, da han beskriver at kvinder, der er blevet voldtaget, ofte ikke bliver

taget seriøst, eller ikke bliver troet på. Derudover skriver Paranti, at adskillige autoriteter mener, at voldtægten ofte var selvforskyldt, da offeret har opført sig promiskuøst. Yderligere mener Paranti, at man kan tale om en voldtægtskultur i USA, da 1 ud af 8 kvinder vil opleve at blive voldtaget i løbet af deres liv, hvortil under 40% melder det til politiet, og 3% af krænkerne ender med at blive dømt (Paranti 2005: 71-77).

2 Indledning og problemfelt

Gennem tiden har opfattelsen og håndteringen af voldtægt ændret sig meget.

I kolonitiden, fra det 15. århundrede til 19. århundrede, blev mænd mere dominerende og kvinder skulle være mere underdanige, grundet den kristne kirkes dominans i vesten.

Seksualitet var kun til frembringelse af afkom indenfor ægteskab. For en mand var det vigtigt at hustruen var monogam og dydig, mens det for en kvinde var vigtigt at blive gift, frembringe afkom og leve op til ægtemandens forventninger. I denne tid kom en voldtægtssag stort set kun for retten, hvis kvinden var gift og fysisk kæmpede imod overfaldet, eller hvis kvinden blev overfaldet af en mand af lavere social status. Det var nødvendigt for kvinden, at bevise at hun havde kæmpet imod gerningsmanden. Uden bevis kunne kvinden selv blive straffet. En voldtægtssag udspillede sig kun hvis ægtemandens stolthed og forrettighed var truede (Donat & D'Emilio 1992). Gennem det 19. århundrede fyldte den kristne kirke mindre i vesten, og med det var der også mindre fokus på, at seksualiteten skulle omhandle frembringelsen af legitimt afkom. Forventningen om at en kvinde skulle være dydig fortsatte, og var en nødvendighed for at få en ægtemand. Hvis en kvinde havde samleje uden for ægteskabet, selv om det var imod sin vilje, ville hun blive anset for at være 'falden', altså en fordærvet kvinde. Kvinden ville ofte blive beskyldt for at have fordærvet manden ved at engagere samleje, og kvinden ville derfor blive socialt stigmatiseret (Donat & D'Emilio 1992). I det 20. århundrede udviklede Sigmund Freud og andre psykologer, flere teorier omkring seksualitet og voldtægt. De mente, at voldtægt var en perversion, og at den, der udførte voldtægt, måtte være psykisk syg. De forskellige teorier gjorde, at den, der udførte voldtægt, blev betragtet som værende ude af stand til at kontrollere sine handlinger og derfor ikke kunne blive stillet til ansvar. Voldtægt blev primært opfattet som en seksuel handling, snarere end en voldshandling eller magthandling. Den voldtægtssigtede blev oftest sendt til psykiatisk behandling, i stedet for at afsone en fængselsdom (Donat & D'Emilio 1992).

Voldtægt og seksuelle overgreb er en realitet for kvinder over hele verden og udbredelsen af overgrebene afhænger af hvor i verden man befinder sig.

For at give et indblik i forskellene verden over, vil der blive nævnt nogle statistikker fra forskellige lande.

I Australien er 16,6% kvinder blevet udsat for en voldtægt, hvilket er langt højere end i resten af verden, her er den nemlig på 1/14 kvinder. Af de australske voldtægter, er 70% kontaktvoldtægt. Hvis partnerovergreb skulle inkluderes, ville det være 25% af de australske kvinder, der havde været udsat for en voldtægt. Det vil sige at der årligt i Australien, bliver voldtaget 2,3 millioner kvinder. Et andet land med et højt antal voldtægter, er den Demokratiske Republik Congo. Her bliver 25% af kvinderne udsat en voldtægt (Dunlevy 2014).

Voldtægt og seksuelle overgreb, er ligeledes en realitet for kvinder i EU.

FRA (European Union Agency for Fundamental Rights) har lavet en EU-undersøgelse, der involverer de 28 medlemslande. Undersøgelsen startede i 2012 og sluttede i 2014 og inkluderer 42.000 kvinder, gennemsnitligt 1.500 per land, omkring fysisk og/eller seksuel vold. I interviewene spurgte man ikke om kvinderne var blevet overfaldet eller voldtaget, men i stedet om de var blevet skubbet, slået, brændt, fastholdt, tvunget til seksuelle handlinger og lignede. På denne måde ville man sikre, at koble dataen til en korrekt kategori, og sikre sig at kvinden burde kunne svare uden tvivl, da der ikke opstår forvirring over begrebers meninger. Spørgsmålene forholder sig ikke til hændelser sket mens kvinder var under 15 år.

FRA's undersøgelse vurderer at ud af alle kvinderne har; 31% har været udsat for fysisk vold; 10% har været udsat for en slags seksuel overgreb; 5% har været udsat for voldtægt.

Kvinderne giver derudover udtryk for at ca. 20% af de fysiske og/eller seksuelle overgreb, har været kontakt- eller partnerovergreb (FRA - European Union Agency for Fundamental Rights 2014: 3, 39).

FRA's undersøgelse viser, i forhold til fysiske og/eller seksuelle overgreb, at af EU medlemslandene, så ligger Polen lavest med 19%, hvorimod Danmark ligger højest med 52% (FRA - European Union Agency for Fundamental Rights 2014: 28). Undersøgelsen viser også, i forhold til seksuel chikane, at af EU medlemslandene, så ligger Bulgarien lavest med 24,2% hvorimod Sverige ligger højest med 81,3% (FRA - European Union Agency for Fundamental Rights 2014: 179-180).

Ifølge FRA's undersøgelse, oplever kvinderne i Skandinavien flere fysiske og/eller seksuelle overgreb og mere seksuel chikane. Iforhold til fysiske og/eller seksuelle overgreb så opleves det af 52% af kvinderne i Danmark, 47% af kvinderne i Finland og 46% af kvinderne i Sverige (FRA - European Union Agency for Fundamental Rights 2014: 28). Derudover

opleves seksuel chikane af 81,3% af kvinderne i Sverige, 80,2% af kvinderne i Danmark og 70% af kvinderne i Finland (FRA - European Union Agency for Fundamental Rights 2014: 179-180).

Ligesom i resten af verden, bliver størstedelen af seksuelle overgreb og voldtægter begået af mænd, mod kvinder, i Danmark. Yderligere er voldtægt i Danmark en lovovertrædelse, der sjældent ender i en dom (Danmarks Statistik A & Danmarks Statistik B). I Danmark blev der politianmeldt 771 voldtægter i 2016, som nævnt i afsnit 1.3.1, (Danmarks Statistik B), men ifølge Center for Voldtægtsofre, der baserer resultaterne på egne tal og statistikker, bliver op mod 4.700 kvinder enten voldtaget eller forsøgt voldtaget årligt (Pedersen, Kyvsgaard & Balvig 2016: 6). Endvidere, af de 771 anmeldte voldtægter, hvoraf 677 af sagerne endte med en frikendelse af tiltalte. Disse tal viser ikke udelukkende, hvem der er blevet dømt for voldtægt. Hvilket vil sige at de dømte, også kan være dømt for vold i forbindelse med voldtægten (Danmarks Statistik A & Danmarks Statistik B).

Disse tal omkring skete voldtægter kontra anmeldte, og anmeldte kontra frifundede, er blandt andet noget som Bodil Pedersen har arbejdet med. Pedersen har arbejdet på Center for Voldtægtsofre som klinisk psykolog, og har været lektor på Roskilde Universitet. Pedersen har beskæftiget sig med psykoterapi, som en behandlingsform på Rigshospitalets Center for Voldtægtsofre. Pedersen har desuden i mange år, arbejdet i frivillig kvinderådgivninger som både supervisor og rådgiver. Yderligere har Pedersen siden slutningen af 70'erne, forsket i køn (Pedersen, Salkvist & Stormhøj. 2011: 141). Pedersen har fokus på at hjælpe kvinder, der har været udsat for seksuelt overgreb, voldtægt eller forsøgt voldtægt.

Kvinder, der har været udsat for seksuelt overgreb, voldtægt eller forsøgt voldtægt, kan opleve psykiske problemer efterfølgende. Dette kan blandt andet være følelsen af isolering, selvhad, skyldfølelse, angst, mistro til andre, frygten for at blive stemplet eller frygten for en psykiatrisk diagnose. Oplevelsen kan blandt andet føre til diagnosen PTSD (Post Traumatisk Stress Syndrom) (Pedersen, Salkvist & Stormhøj 2011: 97, 99). PTSD sker når en person har været udsat for en voldsom hændelse. Følgerne af PTSD kan være, at den traumatiske hændelsen bliver genoplevet, undvigelser af lignende stimuli som under hændelse og øget vagtsomhed omkring nye elementer (Pedersen, Salkvist & Stormhøj 2011: 189). Eksempelvis viser en undersøgelse lavet af Psykiatrifonden, at 50% af alle voldtægtsofre udvikler

PTSD. Hvis man sammenligner det med soldater der udvikler PTSD, som er 10-18%, er antallet af voldtægts ofre tydeligt højere (Psykiatrifonden).

Det kan derfor være vigtigt for ofret at få talt med en professionel eller sine nærmeste, for at kunne få hjælp til at bearbejde de medfølger som hændelsen har skabt.

Nogle af følgerne som seksuelt overgreb, voldtægt eller forsøgt voldtægt kan medføre, kunne tænkes at lede til diskursen om seksuelle overgreb, men også til den generelle opfattelse af kvinder. Dette kan ligeledes opfattes som, at der eksisterer en voldtægtskultur, der gør det mere acceptabelt at udsætte kvinder for disse hændelser. Alt dette leder os til den nedenstående problemformulering.

3 Problemformulering

Hvordan kommer voldtægtskulturen til udtryk, i forhold til ofres møde med både omgangskreds og de statslige institutioner, samt hvad kan siges at forandre denne voldtægtskultur?

3.1 Arbejdsspørgsmål

- Findes der en voldtægtskultur i Danmark?
- Hvordan påvirker diskursen, håndteringen af voldtægt i samfundet?
- Hvordan kan man bryde med voldtægtskulturen og kan vi se tegn på en forestående løsning?

4 Afgrænsning

I det følgende afsnit vil der blive forklaret hvordan vi har valgt at specificere og afgrænse vores fokus i projektopgaven. Der vil blive beskrevet hvorfor vi har valgt fremgangsmåden der resulterede i at projektet har fået det givne udfald.

Der vil i denne projektopgave ikke inddrages data omkring de ofre, der er under den seksuelle lavalder, da det per definition vil defineres som pædofili, eller omhandle to personer under den seksuelle lavalder. I sådanne tilfælde vil sagerne følge nogle yderligere paragraffer i straffeloven.

Yderligere vil der i projektet ikke være er fokus på mændene som ofre. Vi er klar over, at der også er mænd som bliver udsat for seksuelle overgreb, men da det hovedsageligt er kvinder, der er ofre for seksuelle overgreb, ønsker vi at have fokus på dem. Ifølge Danmarks Statistik blev 2.940 kvinder udsat for seksuelle overgreb i Danmark i 2016. 648 af disse var voldtægt. Dette er kontra 394 mænd som blev udsat for seksuelle overgreb, hvoraf 27 af dem var voldtægt (Danmarks Statistik B).

Der vil i projektet heller ikke være et fokus på etnicitet. Dette er grundet, at der, ligesom ved mændene som ofre, er tale om et mindretal. I undersøgelsen udarbejdet af Aalborg Universitet og Københavns Universitet, med data indsamlet af Kantar Gallup og finansieret af Det Kriminalpræventive Råd, fremstår det, at i Danmark er 9,6% af de seksuelle overgreb blevet begået af en person med en anden etnisk baggrund end dansk. Desuden er krænkeren, som i tabellen kaldet for gerningsperson, med anden etnisk baggrund end dansk i 42% af overgrebene kendt af offeret, altså en kontaktvoldtægt eller partnervoldtægt. Dette i modsætning til at der i 88% af gangene er tale om en krænker med etnisk dansk baggrund (Heinskou, Schierff, Ejbye-Ernst, Friis & Liebst 2017: 57-58).

Vi skelner ikke mellem offer og krænker på baggrund af den religion, kultur, sociale lag og seksualitet vedkommende tilhører, da vi gennem vores statistikker ikke har oplevet at det spiller en særlig betydningsfuld rolle.

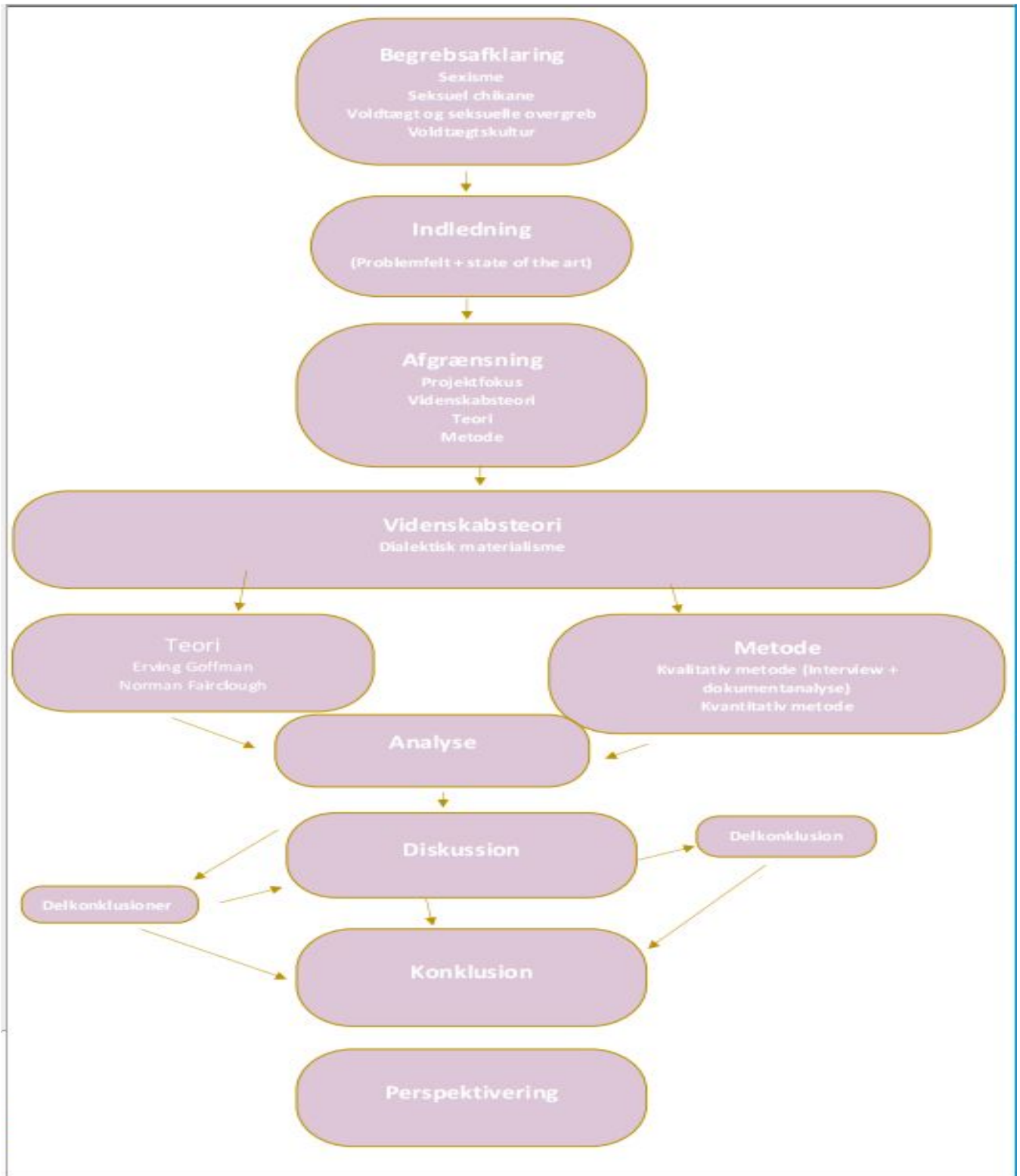
5 Tese/forforståelse

Følgende afsnit vil være en gennemgang af vores forståelse af projektets emne, inden vi startede med indsamling af data og bearbejdning af disse.

Vi havde en tese om at der findes en voldtægtskultur i Danmark, ud fra den måde vi har defineret begrebet voldtægtskultur. Dermed regnede vi med at finde flere af de elementer for voldtægtskultur som vi har opstillet, både i den empiri vi har kunne finde i form af historier fra voldtægts ofre og i et interview med Bodil Pedersen. Vi har tidligere observeret mange af de samme ting i Danmark, som også foregår i USA og som skaber det som dér defineres som rape culture. Vi er klar over, at der findes forskellige holdninger om hvorvidt man overhovedet kan tale om voldtægtskultur som et begreb, og hvorvidt vi kan se de samme strukturer i Danmark, som findes i USA. Voldtægtskultur er ikke et udbredt begreb i Danmark. Der er stadig meget lidt opmærksomhed omkring fænomenet, på trods af at det har været mere omtalt indenfor de sidste par år. Det er blandt andet i form at større mediedækning af historier om seksuelle overgreb og kampagner som #MeToo. Vi vil med vores projekt forsøge, at undersøge om der findes disse aspekter i Danmark, og at det derfor er muligt at tale om en dansk voldtægtskultur.

6 Disposition

Følgende afsnit vil indeholde en oversigt af opstilling og indholdet af projektopgaven. Dette vil være i form af en grafisk repræsentation for at skabe overblik over projektet.

7 Videnskabsteori

Dette afsnit vil beskrive centrale aspekter af den marxistiske videnskabsteori, som projektet bekender sig til.

Marxismen kommer til udtryk i vores opgave, til dels på baggrund af vores valg af teorier og metoder, og til dels gennem de overordnede filosofiske rammer, som vores projekt støtter sig på: Historisk materialisme og dialektisk materialisme.

Vi mener at en afklaring af filosofi er nødvendigt, da videnskabsteori i sig selv beskæftiger sig med filosofiske spørgsmål, der især kommer til udtryk i begreber *ontologi* og *epistemologi*.

Vi vil komme ind på de socialkonstruktivistiske argumenter, da vi anvender diskursanalyse. Desuden beskæftiger os med et emne, der ofte behandles konstruktivistisk, men socialkonstruktivistiske argumenter vil komme til at virke som kritik af vores opgave der vil blive udformet i perspektivering i projektet. Projektet vil læne sig op ad Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse, der som bekendt er forbundet til kritisk realisme, der læner sig op ad marxistisk teori (Buch-Hansen & Nielsen 2012: 281 & Nielsen 2012: 150).

7.1 Marxisme

Marxismen er modsat idealisme, filosofisk bekendt til primært materialisme (Nielsen 2012: 151). Desuden arbejder marxister dialektisk, som er en tilgang lånt fra den tyske filosof G. W. F. Hegel. Hegel formåede at omvælte den filosofiske tendens fra metafysik, en beskrivelse af tingene som rigide og uforanderlige, til dialektik, der har et fokus på forandring, bevægelse og omdannelse (Engels 1984: 29-32). Men Hegel var idealist og forstod de virkelige ting og processer i verden som virkeliggjorte afbildninger af 'idéen' (Engels 1984: 33). Det var nødvendigt først at 'befri' den hegelske filosofi fra idealismen og forbinde den med et materialistisk perspektiv, hvor man, modsat Hegel, forstår idéer og tanker som "*abstrakte afbildninger af de virkelige ting og processer.*" (Engels 1984: 33). Denne filosofiske tilgang kaldet *dialektisk materialisme* er den som Marx selv anvendte, og som størstedelen af efterfølgende marxister, også bekender sig til. Den marxistiske teoretiker og revolutionær Trotskij sammenligner denne dialektiske materialisme med den dominerende filosofi i naturvidenskaberne. Han sammenligner darwinismen og atomfysikken med

tænkningens udvikling. Pointen er, at kvantitative opbygninger vil føre til kvalitative forandringer, eksempelvis når ét grundstof omdannes til et andet gennem henfald (Trotskij 2009: 181-182). Det er netop forandringen, der sker fra ét til noget andet, som Marx benyttede på en samfundsfaglig plan til at beskrive den historiske udvikling som en række processer, der var bestemt af produktivkræfterne og ejerskabsrelationerne. Marx skabte på den måde en systemisk måde at anskue historien på, i modsætning til før hans tid hvor man primært så historien som en række tilfældige, voldelige begivenheder (Trotskij 2009: 182). Marxismen erstatter det videnskabelige fokus fra et deskriptivt synspunkt, hvor “”A” er lig med “A” ” (Trotskij 2009: 180), til et hvor der er fokus på forandringerne baseret på materielle faktorer. Det er dette, der også kaldes historisk materialisme. Historisk materialisme er således en dialektisk materialistisk (marxistisk videnskabelig) forståelse af den historiske udvikling (Brooks 2009: 240).

7.1.1 Ontologi og epistemologi

For at forstå den marxistiske ontologi, må vi forstå Marx’ syn på videnskab fra hans samtid. Marx raser mod empirismen, som værende overfladisk og uvidenskabelig. Vi kan sammenligne Marx’ samtids empiriske videnskab med positivismen. Marx mener at “*al videnskab ville være overflødig, hvis tingenes fremtrædelsesform og deres væsen faldt umiddelbart sammen.*” (Nielsen 2012: 156). Med dette mener Marx, at der findes dybere strukturer, der ligger bag ved tingenes umiddelbare fremtrædelsesform, og at det netop er videnskabens opgave at analysere disse. Tingene er ikke, som de umiddelbart ser ud. Med dette skelner Marx mellem en *esoterisk* og *eksoterisk* form for videnskab. Det eksoteriske her er den overfladiske analyse, mens det esoteriske er den dybdeborende (Nielsen 2012: 155). Men det er her vigtigt at forstå, at Marx ikke afviser den eksoteriske videnskab, han mener at man skal se de to perspektiver som forskellige sider af den samme virkelighed. Marx pointerer, at der kan være modsætningsforhold (Nielsen 2012: 156). Dette er et direkte eksempel på marxismens dialektiske tilgang.

Marxister bekender sig til en epistemologi, hvor al viden er historisk og kontekstuel (Nielsen 2012: 157). For Marx var videnskaben nødvendig på grund af kapitalismens forvrængende karakter. Marx arbejder med paradigmer, da han artikulerer forskellen på politisk økonomi, vulgærøkonomi og kritikken af den politiske økonomi. Men trods Marx’ kritik af

positivismen, benytter han selv empiri, især når han beskriver de elendige forhold, som arbejderne lever under på fabrikkerne (Nielsen 2012: 157). Man kan ej heller forglemme et af de vigtigste perspektiver i marxismen, nemlig *klasseperspektivet*. For Marx var al historie en klassekampens historie. Han mente, at socioøkonomiske systemer faldt som resultat af kampen mellem to evigt stridende klasser: Udbytterne og de udbyttede, og at dette ikke har ændret sig, heller ikke med overgangen til kapitalismen (Marx & Engels 2009: 18-21). Marx mente også, at vulgærøkonomerne naturaliserede kapitalismen som endegyldig, og derfor mener Marx også at disse borgerlige teoretikere er begrænsede på baggrund af denne verdensopfattelse (Nielsen 2012: 158).

7.1.2 Realisme og konstruktivisme

Marxisme er realisme. Dette kommer til udtryk i den materialistiske filosofi, og Marx' eget mål for videnskaben, som var at søge, at forklare hvorledes verden hang sammen bag vulgærøkonomernes forklaringer (Nielsen 2012: 158). På trods af at viden er nødvendig for at ændre samfundet, mente Marx ikke at man kunne tale sig fra alle problemer, da kapitalismen er konstitueret gennem den måde den producerer på og ikke gennem den måde vi taler om den, samt at viden om kapitalismen ikke er nok til at forandre samfundet. Ikke-diskursiv praksis er også nødvendig for at forandre samfundet. Dette kommer til udtryk gennem det marxistiske historiesyn; den førnævnte historiske materialisme. Det essentielle i dette er synet på de socioøkonomiske kræfter, der beskrives som produktivkræfterne og produktionsforhold, som historiens drivkraft, og som kan kortlægges rent videnskabeligt (Nielsen 2012: 159). Men selvom Marx afgjort tog udgangspunkt i de materielle forhold, og derfor var realist, var han ikke positivist. Positivist mener, at virkeligheden er uopnåelig. Mens Marx netop mener, at det er videnskabens rolle at forklare virkeligheden. Samtidig mener Marx yderligere at man kan omdanne virkeligheden gennem arbejdet og at denne forandring kommer gennem klassekampen. I form af klassekampen kan man se en essentiel dynamik mellem aktører og strukturer, hvor aktørerne er arbejderne og strukturerne er det kapitalistiske samfund og kapitalisterne selv (Nielsen 2012: 160).

7.1.3 Immanens og transcendens

Marxismen er kritisk og på en gang både *immanent* og *transcendent*. Ved immanent kritik forstås, at kritikken arbejder indenfor dét felt den kritiserer, og fokuserer på inkonsistenser, modsigelser og utilstrækkeligheder. En transcendent kritik er formuleret fra et standpunkt uden for kritikens genstand. Selvom Marx' kritik af den politiske økonomi var markant anderledes end andre i samtiden, bibeholdt han stadig aspekter af den i sin kritik. Aspekterne han bibeholdt var teorien om værdi, teorien om varers bytte- og brugsværdi, og teorien om arbejdskraft som kilden til værdi, som han imidlertid vender til en teori om udbytning af arbejderklassen. Det transcendent kommer til udtryk ved at Marx samtidig formulerer sine pointer ud fra et kommunistisk standpunkt, som står udenfor kapitalismen; genstanden for hans kritik (Nielsen 2012: 167).

7.2 Diskursanalyse

Diskursanalyse er typisk forbundet med filosofien og historikeren Michel Foucaults forskning (Hansen 2012: 233-234). Foucault anvendte diskursanalyse til at stille sig kritisk overfor den klassiske videnskabelige og gængse forståelse af "det normale" eller "det rationelle". Foucault påpeger, at der er tale om flere rationaliteter, og hvorledes det er den eksisterende diskurs, der tillægger tingene deres værdier som normale og unormale eller rationelle og irrationelle (Hansen 2012: 242).

Man kan identificere fire centrale pointer i forhold til diskursbegrebet:

For det første, at diskursbegrebet handler om mening eller betydning, og ikke så meget om kausalitet eller lovmæssigheder.

For det andet, at betydninger kan ændres og at sociale forhold formes efter hvilken diskursiv sammenhæng de indgår i. Dette kaldes også for perspektivisme, da man antager at tingene altid kunne se anderledes ud end de er.

For det tredje, at der er en form for strukturalisme involveret, da man ikke mener, at det er det enkelte individs intentioner, der afgør hvad de siger og gør, men bredere relationer og sammenhænge, som vi alle er en del af.

For det fjerde, at diskurs gør en forskel. Diskurs kan ikke blot reduceres til ren retorik, men har derimod en effekt på hvordan vi handler politisk (Hansen 2012: 235-236).

I og med at vores projekt læner sig op af en realistisk videnskabsteori, altså marxismen, vil det ikke give meget mening at bruge den gængse, konstruktivistiske form for diskursanalyse. Vi anvender derfor den kritiske realistiske diskursteoretiker, Norman Fairclough, og hans *kritiske diskursanalyse*. Men det er stadig relevant at referere til de fire centrale pointer fra den foucaultske diskursanalyse, der også kan siges at være relevante i forhold til Faircloughs kritiske diskursanalyse, dog i varierende grad.

8 Teori

I dette afsnit vil der komme en beskrivelse af kritisk diskursanalyse. Erving Goffmans teori om stigma, med udgangspunkt i de forskellige typer af stigma, samt stigmasymboler blive introduceret. I afsnittet omhandlende den kritiske diskursanalyse vil vi sætte fokus på to hovedbegreber, som Fairclough anvender: Ideologi og hegemoni.

8.1 Kritisk diskursanalyse

Da vi mener, at diskurs er en essentiel del af voldtægtskultur, er det nødvendigt at se på den samfundsfaglige diskurs, der kan være med til at reproducere denne. Da vores videnskabsteoretiske ramme er baseret på marxisme, vil det ikke give mening at benytte konstruktivistiske teorier. Det er altså grundet at diskurs er en essentiel del af voldtægtskultur, samt et dialektisk materialistisk perspektiv, der har fået os til at benytte os af kritisk diskursanalyse.

8.1.2 Norman Fairclough

Norman Fairclough er engelsk lingvist, der er en af de førende inden for kritisk diskursanalyse. Kritisk diskursanalyse er, modsat diskursanalyse i almindelighed, ikke baseret på socialkonstruktivisme, men snarere baseret på kritisk realisme (Hansen 2012: 234). Som vi skal se, baserer Fairclough sine analyser på en dialektisk blanding af den gængse opfattelse af diskurs som styrende for folks handlinger, samt en strukturalistisk begrænsning for disse diskursive handlinger (Fairclough 2008: 19, 94). Desuden baserer Fairclough sig primært på et materialistisk grundlag, da han ikke mener, at diskursen alene er med til at forme vores verden omkring os, men derimod elementer som arbejde, klasser og økonomi (Fairclough 2008: 20).

Fairclough beskriver desuden ikke sin kritiske diskursanalyse som blot en metode, men snarere som en blanding af metode og teori (Fairclough 2008: 93), og for Fairclough er det netop analysen, der er det essentielle i kritisk diskursanalyse (Fairclough 2008: 98-99).

Man kan derfor ikke adskille disse tre ting, og blot benytte kritisk diskursanalyse som "*et stykke værktøj i en værktøjskasse, som man kan hente frem, når man har brug for det, og som bagefter lægges tilbage i kassen*" (Fairclough 2008: 93).

Faircloughs kritiske diskursanalyse vil dog ikke blive anvendt i sin helhed i denne opgave, som det vil fremgå, er et vigtigt element i kritisk diskursanalyse at arbejde med bredere og specielt semiotisk ladede problematikker.

8.1.3 Diskurs

Diskurs for Fairclough bruges kun om mundtligt eller skriftligt sprogbrug (Fairclough 2008: 15). Det, der adskiller Fairclough fra mange andre diskursteoretikere er hans dialektiske tilgang til forholdet mellem diskurs og social struktur (Fairclough 2008: 19). Fairclough bekender sig hverken til social determination eller social konstruktion. Fairclough tager netop afstand fra denne idealistiske position, om at samfundets diskursive konstitution udgår fra “*ideers frie spil i folks hoveder*” (Fairclough 2008: 20). Fairclough mener derimod at samfundets diskurser er produceret af en social praksis, der er forankret i virkelige og materielle sociale strukturer (Fairclough 2008: 20).

Fairclough arbejder med en tredimensionel begrebsliggørelse af diskurs. Disse tre dimensioner er *den sociale praksis, tekst og den diskursive praksis*.

- Den sociale praksis, der beskrives som alle vores sociale handlinger. Sociale praksisser er både diskursive praksisser og praksisser der ikke er diskursive.
- Tekst, der beskrives som både mundtlig og skriftligt sprog, og som er hvad “diskursiv praksis” manifesteres i.
- Diskursiv praksis, er som sagt manifestation af sproget. Det er specifikke handlinger, der kan beskrives som diskursive. En analyse af diskursive praksisser ligger fokus på processerne tekstproduktion, distribution og konsumtion (Fairclough 2008: 25-27).

For Fairclough er det nødvendigt at forene disse tre analytiske dimensioner for at udføre diskursanalyse. Fairclough mener nemlig, at det diskursive er med til at producere fællesskabers, på både makro- og mikroniveau, *common sense*, altså det, der er taget for givet i social praksis. Samtidigt mener han, at det diskursive er formet af sociale strukturer, og at der derfor er mere på spil end blot menings- og betydningdannelse, modsat de socialkonstruktivistiske diskursanalytikere (Fairclough 2008: 28)

Analytisk arbejder Fairclough med to distinktive analyseformer: tekstanalyse og analyse af den diskursive praksis. Han skildrer mellem disse, da han anser tekstanalysen for at være den

“beskrivende” del og analysen af den diskursive praksis for “fortolkningen” (Fairclough 2008: 29). Vi vil her nævne, at vi ikke vil komme videre ind på tekstanalyse, da det interessante for dette projekt netop er fortolkningen og ikke beskrivelsen.

8.1.4 Teksters produktion og fortolkning

I følgende afsnit vil der blive beskrevet *produktions-* og *fortolkningsprocesser* ud fra Faircloughs definition af begreberne.

Fairclough beskriver produktion af tekst som den, der konkret producerer teksten. Han arbejder yderligere med en opdeling af teksternes producent i tre aspekter: *animator*, den person, der faktisk producerer teksten; *forfatter*, som er den der sætter ordene sammen; og *principal*, den person hvis position repræsenteres af teksten (Fairclough 2008: 35-36).

Fortolkningsprocessen sker når teksten konsumeres. Konsumtion afhænger af hvilken slags læsning der appliceres på teksten og hvilke fortolkningsområder, der er tilgængelige.

Desuden kan konsumtionen ske individuelt eller kollektivt, og tekster kan have en simpel distribution, som en diskussion mellem to personer, eller en kompleks distribution, som gennem TV-udsendelse (Fairclough 2008: 36-37).

Det socio-kognitive aspekt af tekstproduktion og fortolkning er at disse ting foregår generelt set på en ikke-bevidst og automatisk måde, hvilket siger noget om afgørelsen af deres ideologiske effektivitet (Fairclough 2008: 37). Altså ligger man ikke generelt mærke til det når man siger noget, der er ideologisk ladet. Man ser det som en selvfølge, eller som noget der giver sig selv.

Produktions- og fortolkningsprocesser er socialt betingede på følgende to planer:

Første plan er praksissens medlemmers ressourcer, disse ressourcer er internaliserede sociale strukturer, normer og konventioner.

Andet plan er konventioner for produktion, distribution og konsumtion af tekster som er blevet konstitueret gennem fortidig social praksis og kamp. Sagt med andre ord, har både folks sociale positioner og samfundets normer og strukturer en effekt både på hvordan de producerer og fortolker diskurs. Desuden betinges produktions- og fortolkningsprocesserne også af den sociale praksis, som de er en del af, da det afgør hvilke elementer af medlemmers ressourcer, der trækkes på (Fairclough 2008: 37-38).

8.1.5 Ideologi

Ideologi, som Fairclough anvender det, er afledt af Marx' skrivelser. Ideologi, for Marx, præsenterer sig selv i form af "*produktionen af ideerne, forestillingerne, bevidstheden*" (Marx & Engels 2007), og er bundet til menneskers materielle position "*det virkelige livs sprog*", som Marx kalder det (Marx & Engels 2007). For Marx er ideologien udtrykt som politik, love, moral, religion og metafysik" (Marx & Engels 2007).

Faircloughs definerer ideologi således "*betydninger/konstruktioner af virkeligheden (den fysiske verden, sociale relationer, sociale identiteter), der er bygget ind i forskellige dimensioner af diskursive praksisers form/mening, og som bidrager til produktion, reproduktion og transformation af dominansrelationer.*" (Fairclough 2008: 46).

Ideologier er forskellige verdenssyn, der kan læses i diskursen. Alle ideologisk ladede diskurser tjener at producere, reproducere eller transformere de eksisterende, dominerende ideologier.

Fairclough arbejder med tre centrale aspekter af ideologi

"For det første påstanden om, at ideologi har en materiel eksistens i institutioners praksisser, der åbner op for ideologi. For det andet påstanden om, at ideologi 'interpellerer subjekter' som fører til det syn, at en af de mere signifikante 'ideologiske effekter', som lingvister ignorerer i diskurs (...) er konstitueringen af subjekter. For det tredje påstanden om, at 'ideologiske statsapparater' (institutioner såsom uddannelse eller medierne) både har interesse i klassekampen og samtidig er et sted, hvor klassekampen foregår, hvilket fører til kamp i og om diskurs, og at dette er det vigtigste i en ideologisk orienteret diskursanalyse."

(Fairclough 2008: 46).

Fairclough påpeger det centrale her, som værende når en ideologi er tæt forbundet med klassekampen, og at ideologi findes stort set alle steder, også i institutioner, såsom uddannelse eller medier. Disse, som ellers generelt bliver set som objektive og ikke videre politisk orienteret. Selvom nogle medier selvfølgelig har en politisk vinkling, er det vigtige her, at Fairclough specifikt taler om klassekampen, og ikke bare den almene politiske striden mellem de forskellige partier.

Grundet Faircloughs dialektiske tilgang, ser han ideologi som en egenskab, ved både strukturer og begivenheder. Han forstår det ved, at der er dybere strukturer, der ligger til grund for diskursen, men samtidig har han fokus på transformationer, der muliggøres gennem en kamp mellem diskurserne, der udformes i såkaldte begivenheder (Fairclough 2008: 47-48). En af hans centrale pointer er, at ideologier ofte ikke er bevidste. Ideologier er indlejret i vores normale praksisser og er blevet normaliserede og automatiserede. Det kræver en skarp, kritisk sproglig træning, for at opdage de ideologiske indlejringer, der findes i disse praksisser (Fairclough 2008: 50).

Fairclough tager imidlertid afstand fra den althuseriske tilgang til subjekter og ideologi. Althusser overdriver investering af ideologi hos subjekter, og underdriver derfor individets mulighed for at handle kreativt og derfor i stand til at ændre på strukturerne. Hvorvidt disse brud med den dominerende ideologi sker, er betinget af sociale elementer, såsom dominansrelationer (Fairclough 2008: 50-51).

Men ikke al diskurs er ideologisk. “[D]iskursive praksisser er ideologisk investerede, hvis de inkorporerer betydninger, som bidrager til at opretholde eller omstrukturere magtrelationer.” (Fairclough 2008:51). Disse magtrelationer opstår på baggrund af kamp mellem klasser, køn, kulturelle grupper, etc. Så modsat Althusser, ser Fairclough ikke ideologi som en form for “social cement”, der er uadskilleligt fra samfundet selv, og Fairclough mener også, at der er en forskel på hvilke diskurser, der er tungere ideologisk investerede (Fairclough 2008: 51).

Det betyder også at videnskab og teori kan være ideologisk.

8.1.6 Hegemoni:

Fairclough anvender den italienske marxist Gramscis begreb om hegemoni. Gramsci videreudviklede Marx’ forståelse af ideologi. Marx forstod allerede, at der var visse ideologier, der fyldte mere i samfundet end andre. For Marx skrev at “*Den herskende classes tanker er i hver epoke de herskende tanker*” (Marx & Engels 2007), der kan siges at være den centrale pointe for hegemoni-begrebet.

Fairclough ser hegemoni som den dominerende ideologi, inden for samtlige af samfundets domæner. Hegemoni er altid temporært, altså midlertidig, og beskrives som en ustabil

ligevægt, da hegemoni handler om at skabe alliancer mellem og integrere underordnede klasser, og ikke blot dominere dem (Fairclough 2008: 52).

For Fairclough er hegemoni en form for samfundsmæssig materialisering af ideologi i samfundets forskellige institutioner. Det er gennem denne process, at Fairclough mener, at ideologien bliver naturaliseret eller automatiseret (Fairclough 2008: 52-53).

Centralt for Fairclough er, at der altid eksisterer en kamp om hegemoni, og det netop er derfor den er beskrevet som temporær. Man kan se en diskursorden som det diskursive aspekt af et hegemoni, og videre se artikulationen og reartikulationen af diskursordener som en tilsvarende del af disse hegemoniske kampe (Fairclough 2008: 53). Det er med et fokus på disse kampe, at Fairclough mener, at diskurs også kan være transformerende.

For Fairclough kan diskursiv praksis tage tre positioner i forhold til hegemoni: den kan reproducere, omstrukturere, eller udfordre det eksisterende hegemoni (Fairclough 2008: 56).

Fairclough skriver følgende i et eksempel, på en diskursiv begivenhed om kønsrelationer:

“For at sætte det på spidsen, kan en diskursiv begivenhed enten være et bidrag til at bevare eller reproducere traditionelle kønsrelationer og hegemonier, (...) eller den kan være et bidrag til at transformere disse relationer gennem hegemonisk kamp og kan derfor søge at løse dilemmaerne gennem innovation.” (Fairclough 2008: 58).

Det er altså på denne måde, at diskurser ikke blot er underlagt strukturer determineret af hegemoniet, men også kan virke emancipatorisk gennem kreativitet.

Ydermere mener Fairclough at diskursive begivenheder har kumulative effekter, hvilket vil sige, at de er med til at udvikle kampene om hegemoni (Fairclough 2008: 58).

8.1.7 Kritik af kritisk diskursanalyse

En kritik af Faircloughs kritiske diskursanalyse er, at Fairclough antager at individer er aktive aktører, der søger at frigøre sig fra undertrykkelse, eller er passive objekter, der er med til at reproducere dominerende ideologier. En konstruktivistisk kritik vil påstå, at det strukturelle fokus i kritisk diskursanalyse svækker teorien, da den implicit påstår, at individers handlen er determineret på forhånd, selvom Fairclough delvist undgår denne kritik med hans idé om diskursive begivenheder som emancipatorisk.

8.2 Erving Goffman

Erving Goffman var en canadisk professor i antropologi og sociologi og levede fra 1922-1982, primært bosat i Amerika. Goffman studerede menneskelig samhandel og havde løbende i sine værker, nogle gennemgående pointer, men med nye vinkler da han altid kædede hans begreber sammen med observationer (Harste & Mortensen 2013: 234-235). Projektet vil benytte Goffmans teori om stigma for at undersøge de stigmata der er forbundet til seksuelle overgreb og ofre for disse. I det følgende afsnit vil de forskellige former for stigma blive gennemgået, og der vil komme en beskrivelse af stigmasymbolers synlighed samt en forklaring af stigmas betydning i sociale relationer. Afslutningsvis vil der være en kritik af Goffman samt en beskrivelse af hvordan hans teori om stigma vil blive benyttet i projektet.

8.2.1 Tre former for stigma

Sociologen Erving Goffman opstiller i sit værk *Stigma - Om afvigerens sociale identitet* tre former for stigma.

Den første form for stigma, kan ses i form af forskellige fysiske misdannelser. Dette kan eksempelvis være fysiske handicap.

Den anden form for stigma, er af mental art. Den viser sig ved karaktermæssige fejl. Dette kan eksempelvis være, mentale sygdomme eller en unaturlig lidenskab, viljesvaghed eller uhæderlighed.

Den tredje form for stigma er den slægtsbetingede, såsom race eller nation (Goffman 2009: 46).

Goffmans fokus i forhold til begrebet *stigma*, der originalt er et græsk ord for brændemærke, er de sociale relationer og reaktioner, der effektuerer en stempling, også kaldet en stigmatisering. Stigmatiseringen af ét individ sker, når individet besidder en egenskab, der tiltrækker negativ opmærksomhed og som får de andre individer til at vende sig bort (Goffman 2009: 46).

8.2.2 Tilsyneladende og faktiske sociale identitet

Goffman redegør for hvordan individer, i et bestemt samfund, gennem etablerede og sociale miljøer bliver i stand til at kategorisere andre fremmede individer. Disse fremmede individer vil med eller uden intention, blive tildelt egenskaber og derved også en form for social status (Goffman 2009: 44).

Det fremmede individs tilstedeværelse vil muligvis vise nogle egenskaber, der skiller sig ud fra den kategori individet først blev placeret i. Det fremmede individs egenskaber kan i ekstreme tilfælde blive set som værende ultimativt ond eller farlig, hvorved denne bliver reduceret i vores bevidsthed til ikke længere at være et normalt, men derimod et nedvurderet individ. De egenskaber der i første omgang tildeles individer, dernæst iagttaget og forventes bekræftet, betegnes som den tilsyneladende identitet. Hvorimod den faktiske identitet er de reelle egenskaber, som et individ rent faktisk besidder.

Et stigma kan derved, ifølge Goffman, beskrives som en særlig uoverensstemmelse mellem den tilsyneladende og den faktiske sociale identitet (Goffman 2009: 44).

Goffman beskriver dem der ikke bliver stigmatiseret i et givent samfund som de *normale*, da deres afvigelser og unikke egenskaber ses som den almene norm (Goffman 2009: 46).

8.2.3 Social information

For at et givent individ kan formidle sin sociale identitet mener Goffman at der skal være tre former for symboler til stede. De tre symboler er som følgende: *Stigmasymbol*, *disidentifikation* og *prestigesymbol* (Goffman 2009: 84-86).

Alle symboltyperne kan siges enten at være medfødte eller påførte. Medfødte stigmasymboler er ofte permanente, hvorimod påførte stigmasymboler i højere grad kan ses som midlertidige. Frivilligheden af påførte stigmasymboler kan variere, ligeledes pålidelighed af disse. Pålideligheden eksemplificeres af Goffman med en rød næse, som normalt ses hos alkoholikere, men som også kan ses blandt afholdsmænd. (Goffman 2009: 87-88).

8.2.4 Synlighed

Et individs stigmasymboler kan enten være mere eller mindre synlige. Bekendthed, påtrængenhed og opfattet fokus er de tre former for synlighed som Goffman skelner mellem. Goffman skelner for det første mellem *synlighed* og *bekendthed*. Synlighed er noget som vi,

som individer, kan konstatere med det samme. Eksempelvis når der første gang opstår kontakt med et individ med et stigma, som en handicappet i en kørestol. Hvorimod bekendthed er forudindtagede opfattelser, om enten individer eller grupper, eksempelvis voldtægts ofre (Goffman 2009: 90).

For det andet skelner Goffman også mellem *synlighed* og *påtrængenhed*. Påtrængenhed gør sig gældende, når et stigma er blevet konstateret uden videre. Samt i hvor høj grad, stigmaet påvirker interaktionen mellem den stigmatiserende part og den stigmatiserede part (Goffman 2009: 90).

Som det tredje skelner Goffman mellem et stigmas *synlighed* og *opfattede fokus*, da et individs stigma skal ses i forhold til konteksten, stigmaet bliver konstateret i. Det samme stigma kan have en betydning i én situation, men være uden betydning i en anden. Et eksempel på dette kunne være en mand uden ben, stigmaet tilhørende den fysiske misdannelse vil have en negativ effekt på hans karriere som fodboldspiller, men ikke på hans karriere i et kontor. (Goffman 2009: 90-91).

8.2.5 Konsekvenser af stigmatisering

Stigmatisering af både individer og grupper kan medføre til en ændret opfattelse af selvet hos de stigmatiserede, som i yderste tilfælde kan adoptere disse egenskaber og dermed det stigma, de normale har tildelt dem. Dette kan både være positivt og negativt for individet og gruppen. Stigmatisering kan skabe og knytte nye sociale bånd omkring fællesskabet af det givne stigma, da denne kan gå hen og bliver en del af den selvopfattede identitet. Dette kan dog også ses som værende negativt, da gruppen kan udstødes af den normale masse, der ønsker en generel normalitet.

8.2.6 Kritik af Goffman

En væsentlig kritik af Goffman er at hans teorier, herunder teorien om stigma, ikke tager højde for den historiske og kulturelle kontekst de sociale samhandlinger foregår i. Det er primært med udgangspunkt i den samtidige vestlige kultur at Goffman siger noget om selvfølgelighed og hverdagens interaktioner. Den umiddelbare kontekst af en situation og fokuset på denne kan resultere i en forsimplet opfattelse. Dette er kritisabelt da den vestlige kultur og hverdagsliv har ændret sig markant gennem tiden. (Harste & Mortensen 2013: 247).

Det kan også siges at sociale interaktioner i anderledes kulturer kan blive mistolket hvis man benytter Goffman uden en forståelse for forskellighederne og en tilpasning til disse.

8.2.7 Sådan benytter vi Goffman

Stigma kan have en betydning for hvordan ofre for seksuelle overgreb bliver opfattet i samfundet, og i forlængelse af dette vil der bliver undersøgt om stigmatiseringen af ofre for seksuelle overgreb har en effekt på hvordan de opfatter sig selv. Vi benytter teorien om stigma i relation til Faircloughs kritiske diskursanalyse, for at undersøge hvorledes hegemoniet påvirker stigmatiseringen af ofre for seksuelle overgreb. Konkret vil vi ved hjælp af stigma teorien analysere et interview af Bodil Pedersen samt fortællinger fra ofre for seksuelle overgreb.

9 Metode

I det følgende afsnit, vil der blive beskrevet de metoder vi har valgt at benytte i vores projektopgave.

9.1 Informations- og litteratursøgning

Når man søger efter informationer og litteratur, til sit projekt, er en god fremgangsmåde at være opmærksom på hvilke *kildetyper* der er relevante, hvilke *informationsressourcer* man benytter, hvilke *søgestrategier* man benytter og altid være *kildekritisk* (Andersen, Jørgensen & Davidsen 2016: 59). Der vil blive nærmere forklaret omkring at forholde sig kildekritisk afsnit 9.2.

For at finde de mest relevante kvalitative kilder til at svare på problemstillingen, kan det være en fordel at lave en *søgestrategi*.

Indenfor kildetyper kan det være en fordel at opdele sine kilder i tre grader: *Primære kilder* er dem der er grundlaget for undersøgelsens indhold, altså kilder der er mulige at undersøge. *Sekundære kilder* er grundlaget for undersøgelsens struktur, altså kilder der kan undersøges med. *Tertiære kilder* er grundlaget for undersøgelsens håndværk, disse kilder er af metodisk karakter. Ved at inddele kilderne, kan det give et overblik over hvilke egenskaber de forskellige kilder har, således benyttelsen optimeres (Andersen, Jørgensen & Davidsen 2016: 59-60).

9.1.1 Søgestrategi

Man kan anvende en søgestrategi når man ønsker at finde litteratur til ens problemstilling.

Her er det vigtigt, at gøre sig overvejelser om hvilke søgeteknikker, der kan bruges til at finde relevant kildemateriale til det man prøver at afdække i problemformuleringen. Man kan bruge en søgestrategi i løbet af besvarelsen af en problemformulering, men man kan også bruge det inden man har opstillet en problemformulering til en generel afsøgning af emnet.

Kædesøgning er en søgestrategi man anvender ved at tage udgangspunkt i en særlig interessant kilde og derefter følge kildehenvisninger fra denne til andre relevante kilder. Dette kan eksempelvis være ved at søge på "rape culture" og følge kilderne fra en interessant artikel

og dermed finde andre relevante kilder. En kædesøgning vil derfor søge bagud i tiden (Andersen, Jørgensen & Davidsen 2016: 66-67).

9.1.2 Systematisk emnesøgning

Systematisk emnesøgning kræver en præcis og klar formulering af problemet man ønsker at undersøge, da det vil give både færre og mere relevante fund i modsætning til en upræcis problemformulering. I en systematisk emnesøgning kan man opstille en skematisk oversigt, hvor man udvælger relevante ord fra problemfeltet og i søgningen erstatter og supplerer med mere eller mindre specifikke ord. Yderligere kan man bruge *boolske operatorer* til at koble søgeord og både opnå mere generelle eller specifikke resultater afhængig af hvilken boolsk operator man benytter: AND (kun begge søgeord), OR (Forskellige synonymer) og NOT (udelukkelse af søgeord). Et andet redskab man kan benytte i en systematisk emnesøgning er *trunkering*, hvor man anvender en * eller et ? i slutningen af ordet for at finde resultater med forskellige koblinger på ordet. Hvis man eksempelvis søger “voldtægts*” vil man finde søgeresultater som voldtægtssager, voldtægtsforsøg og voldtægtsmand. Ligeledes kan man vælge at anvende citationstegn rundt om to ord for at finde resultater der indeholder begge ord eksempelvis, ved at søge på “voldtægt seksualitet” (Andersen, Jørgensen & Davidsen 2016: 67-69).

9.1.3 Informationsressourcer

Det er vigtigt at gøre sig overvejelser om hvordan de forskellige kildetyper kan og skal anvendes til besvarelsen af problemformuleringen. Eksempelvis kan man have kilder i projektet som er genstanden for ens analyse, kilder der bruges til at etablere fakta eller kilder der er metodeanvisende. Man skal altså overveje om den slags forskningskilder eller andre samfundsvidenskabeligt relevante kilder er anvendelige til formålet (Andersen, Jørgensen & Davidsen 2016: 60).

9.1.4 Sådan har vi gjort

For at gøre det mest fordelagtige, har vi valgt at lave en *søgestrategi*.

Her søgte vi først og fremmest efter information og litteratur, inden for emnet voldtægtskultur og derved fik vi fundet frem til en problemformulering, som vi vurderede kunne bære en hel opgave. Efterfølgende har vi i opgaven flere gange anvendt kædesøgning til at finde yderligere information, når vi har fundet kilder der var interessante for vores projekt. Dernæst gjorde vi brug af systematisk emnesøgning, hvor vi benyttede nøgleord fra vores problemformulering som “voldtægt”, “Danmark”, “kvinder”, “status”, etc. til at finde et mere specifikt og relevant udvalg af informationer og litteratur til at undersøge og svare på vores opstillede problem (Andersen, Jørgensen & Davidsen 2016: 66-67).

Vi har prøvet at være opmærksomme på at bruge *forskningslitteratur*, herindunder indgår: *Akademiske opslagsværker, monografier og forskningsartikler*.

Vi har også benyttet os af andre kilder der kan have relevans i samfundsvidenskaben, såsom: *Retskilder, statistiske kilder, mediekilder, offentlige forfatningskilder, EU-kilder og Webkilder og sektorforskning kilder* (Andersen, Jørgensen & Davidsen 2016: 60-64).

Da vi i vores opgave benytter mediekilder som genstand for vores analyse i form af kronikker og historier fra voldtægts ofre, fandt vi det nødvendigt at analysere på et højt antal historier fra forskellige platforme, så vi så vidt muligt kunne undgå en journalistisk agenda. Yderligere bakker vi vores empiri fra mediekilder op med et semistruktureret ekspertinterview.

Vi har yderligere gjort brug af Google, da det kan give noget inspiration til at finde information og/eller litteratur. Google kan samtidigt også virke meget uoverskueligt, da sorteringsmulighederne er minimale. Man kan drage lidt mere nytte af at bruge Google Scholar da den er tilegnet mere videnskabelige tekster. Google personaliserer søgeresultaterne, ud fra tidligere søgeresultater, hvilket kan medføre en form for bias på udvalget af informationen og litteraturen, der er grundlaget for projektet (Andersen, Jørgensen & Davidsen 2016: 57).

Ved alle vores fremgangsmåder og indsamling af informationer og litteratur, har vi forsøgt at forholde os kildekritiske.

Det er vigtigt at kunne begrunde hvorfor man har benyttet én kilde og ikke en anden. Der er meget materiale tilgængeligt, men man skal kunne afgrænse sig og her er det vigtigt at være opmærksom på aktualitet, faglighed, partiskhed og lignede. Her har vi været særligt

opmærksomme på forfatterens baggrund, hvornår kilden er fra og hvilken genre kilden tilhører (Andersen, Jørgensen & Davidsen 2016: 69-70).

9.2 Dokumentanalyse

Dokumenter kan enten være et fysisk skrevet dokument, eller være en handling (Triantafillou 2016: 125). Der er ikke en egentlig definition af begrebet *dokument*. Begrebet benyttes oftest om nedskrevne objekter eller materialer, det kan både være tal eller bogstaver. Yderligere skelnes der mellem *monumenter* og dokumenter. Et monument kan eksempelvis være billeder, fotografier, redskaber og maskiner (Triantafillou, 2016: 126). Et dokument er som nævnt ovenfor og eksempler på disse er love, bekendtgørelser, rapporter, statistikker, breve, aviser og autobiografiske skriftobjekter.

Dokumenter har, ligesom monumenter, en varighed. Med dette menes at et dokument, kan overskride menneskers hukommelse og levetid. Dette gør at opbevaringen og kategoriseringen af et dokument er essentielt, dette kan eksempelvis være online lagring (Triantafillou 2016: 127).

9.2.1 Formålet med dokumenter

Ved at analysere dokumenter formår man, gennem korrekt analysering, at kunne give en præcis beskrivelse af virkeligheden. Dette sker ved at holde fokus på de skriftlige dokumenters indhold. I dette tilfælde vil dokumenterne fungere som et middel for forskeren, til at beskrive den virkelighed dokumenterne indeholder (Triantafillou 2016: 127).

Da dokumenterne benyttes for at beskrive en virkelighed, er det derfor vigtigt at vurdere om dokumenterne repræsenterer den givne virkelighed, altså man skal være kildekritisk. Da dokumenterne altid vil vise virkeligheden på en mere eller mindre forvrænget måde, er det op til forskeren at vurdere i hvilken grad dokumentet forvrænger virkeligheden. I processen ved kildekritik, er der følgende elementer: *Autenticitet, troværdighed, repræsentativitet og betydning*.

Autenticitet - Her skal man prøve at sikre sig, at dokumentet og forfatteren er dem som de udgiver sig for at være. Derudover om der er ændret i originaliteten af dokumentet, enten bevidst eller ubevidst (Triantafillou 2016: 128).

Troværdighed - Her skal man sikre sig, at man kan stole på det som dokumentet indeholder. Grundlæggende antager man at alle dokumenter er skrevet med et bestemt formål, i en speciel situation. Det vil derfor sige at forfatteren af dokumentet, oftest vil have en speciel agenda eller være påvirket af den sociale og historiske kontekst som forfatteren skrev i.

Repræsentativitet - Her undersøger man i hvor høj grad dokumentet er en beskrivelse af virkeligheden. Gennem sociale medier er det blevet nemmere for almene borgere, at komme med deres virkeligheder. Før var det oftest hvide mandlige politikere, embedsmænd etc., som stod for at producere dokumenter.

Betydning - Her kan der være forskellige problematikker ved forståelsen af dokumentet, enten ved forskellige forståelser af ord, brugen af metaforer eller ved at forfatteren og læseren har forskellige baggrundsviden. (Triantafillou 2016: 128-129).

9.2.2 Sådan har vi gjort

I udvælgelsen af dokumenter til vores analyse, har vi valgt at benytte følgende: *Forskning, statistikker, avisartikler, beretninger fra ofre.*

Under hver af disse ovenstående former for dokumenter, har vi gennemgået de fire elementer, som er nærmere beskrevet ovenfor, i kildekritik: Autencitet, troværdighed, repræsentativitet og betydning.

De beretninger vi har brugt er fra Roskilde uden Samtykke udgivet af Politiken, Information, Metroxpress og en pårørende bog udgivet af Center for Voldtægtsofres, Rigshospitalets afdeling (Brovall 2017, Juhler 2016, Scheel 2016 & Haansbæk 2010).

9.3 Kvalitative metoder

Af kvalitative metoder benytter vi os af det semistrukerede interview. Dette vil blive beskrevet i følgende afsnit.

9.3.1 Interview

Et interview er en gennemført samtale, som man foretager, for at komme frem til en bestemt form for viden. Interviews kan blive brugt til mange forskellige ting, også i vores hverdag. Man bliver, for eksempel, udsat for interviews hos lægen, når man bliver diagnosticeret.

Ligeledes bliver man interviewet når man er til en jobsamtale, eller når man er i vidnestolen i en retssag (Poulsen 2016: 75).

En af styrkerne ved det kvalitative interview, er at man får personlig viden og erfaring, fra interviewpersonen. Den data, som man ender med, er derfor data som ikke vil kunne blive fremskaffet på anden vis (Poulsen 2016: 75). Formålet ved denne kvalitative metode er at komme i dybden med emnet, og det er derfor ikke mængden af interviews som ved den kvantitative metode, der har en betydning, men derimod kvaliteten af de interviews man får foretaget. Den viden man undervejs får adgang til i interviewet, kan lede til nye relevante spørgsmål, dette er karakteriseret som et semistruktureret interview.

9.3.1.1 Semistruktureret interview

Vi har valgt at benytte os af det semistrukturerede interview.

Ved det semistrukturerede interview, laver man på forhånd en udarbejdning af nogle spørgsmål eller temaer, kaldet en interviewguide. Denne interviewguides rolle, vil være at holde en rød tråd gennem interviewet. Men da den stadig kun er ment som en guide, er det samtidig muligt at følge interviewpersonen, ved at tilpasse spørgsmål og stille nye spørgsmål løbende (Poulsen 2016: 76).

Denne form for kvalitativ metode er ikke knyttet til et bestemt videnskabsteoretisk paradigme, hvilket gør det muligt at benytte interviewet indenfor en realistisk og rationalistisk videnskabelig tilgang (Poulsen 2016: 77). En af de ting man skal beslutte sig, inden udførelsen af et kvalitativt interview, er hvor meget man vil forberede sig. Det er altid en god idé at gøre sig klart, hvad formålet med interviewet er. Men hvor meget man teoretisk eller metodisk vil forberede sig, kan afhænge af interviewpersonen og hvad man forventer at få ud af interviewet (Poulsen 2016: 78).

Når man har fundet ud af hvilke personer man gerne vil interviewe, er det næste skridt at kontakte dem. Alt afhængig af hvilke personer, man ønsker at interviewe, er der forskellige måder at tage kontakt på som er mere eller mindre effektive. Hvis man skal interviewe en fagperson, som er tilknyttet til en organisation, kan det være en god idé at kontakte dem gennem organisationen, enten via e-mail eller opkald. Dette fordi interviewet er vedrørende deres karriere. Hvis det derimod er personer, som ikke er tilknyttet en organisation, kan det være en idé at finde en nøgleperson, som kan hjælpe med at finde interviewpersoner. Dette

kan eksempelvis være en chef i et firma, der kender sine ansatte, og ved hvilke der kunne være nyttige (Poulsen 2016: 80).

Det er altid væsentligt at sikre sig at interviewpersonen føler sig tryk under interviewet.

Venlighed, åbenhed og øjenkontakt kan være med til at sikre en tillid mellem interviewperson og interviewer. Det kræver at man både nonverbalt og verbalt, er en aktiv lytter. Dette kan gøres ved øjenkontakt, nikken med hoved eller bekræftende lyde. Ved et semistruktureret interview, er det altid nødvendigt at stille opfølgende spørgsmål for at få præciseret forskellige ting. Som en start på interviewet, er det altid en god idé at få introduceret interviewpersonen til ens emne og hvad man gerne vil bruge interviewet til. Dette er selvom man måske på forhånd, allerede har snakket med interviewpersonen om dette. For at få samtalen i gang, vil det være ideelt at starte med nemme spørgsmål, som ‘*Hvor længe har du arbejdet her?*’ eller ‘*Hvilken julekage er din favorit?*’ (Poulsen 2016: 84).

Yderligere skal man aftale en eventuel anonymitet af interviewpersonen, i brugen af interviewet. Dette kan både være en fordel eller en ulempe. Ved interview af fagpersoner, vil det være en fordel at kunne skrive hvilken person, der er tale om. Hvis der derimod er tale om en borger fra en bestemt bydel, vil det være mere ligegyldigt, at vide hvem personen er.

Yderligere skal der aftales om interviewet må optages, hvis ikke skal der tages grundige noter undervejs. Om det er interviewer, interviewpersonen eller begge, der har rettighederne til interviewet efterfølgende, skal ligeledes aftales. Det kan være en god idé, at give interviewpersonen tilladelse til at læse transskriptionen af interviewet, sådan at vedkommende kan komme med rettelser eller kommentarer. Dette vil forhindre at interviewpersonen, bliver citeret på en fejludtalelse, eller bliver benyttet på en måde som vedkommende ikke kan stå inde for (Poulsen 2016: 80-81).

9.3.1.2 Sådan har vi gjort

I løbet af projektet blev der enighed om, at der skulle foretages et eller flere interviews, med det formål at frembringe en mere dybdegående viden og udfylde manglende videnshuller, som er svære at få tilgang til på andre måder. Den indhentede data vil herefter blive brugt til, at undersøge om der eksisterer en voldtægtskultur i Danmark.

Vi fravalgte interviews med voldtægts ofre. Dette fordi at interviewet ville blive for følelsesladet, og da vi ikke kunne tilbyde psykologhjælp efterfølgende, valgte vi, af hensyn til

ofrene, ikke at gå ad den vej. Desuden havde vi allerede fundet beretninger, der giver indblik i voldtægtsfres liv, før og efter voldtægten.

I stedet valgte vi at interviewe en fagperson for at få adgang til erfaringer og viden, der ikke kunne skaffes på en anden vis.

Vi tog kontakt til Bodil Pedersen over e-mail, hvor vi spurgte hende om hun ville deltage i et interview. Her blev aftalt at interviewet skulle foregå i Pedersens lejlighed.

Inden interviewet udarbejdede vi en interviewguide, denne kan ses i Bilag B.

Vi aftalte, at vi ville være to personer til stede under selve interviewet, hvilket vi også var.

Dette aftalte vi for at sikre, at vi ikke ville overvælde interviewpersonen. Under interviewet optog vi lyd, for nemmere at kunne transskribere senere.

9.3.2 Transkription

En transskription er en nedskrivning af alt, der bliver sagt under interviewet. Man kan benytte nogle forskellige metoder til dette. Under en transskription, oversætter man talesprog til skriftsprog. Dette sker ved hjælp af bestemte regelsæt, disse regelsæt sætter man selv og det vigtigste er her, at man gør det konsekvent. Af disse regelsæt er der to yderpunkter. Det ene er en direkte transskription, af alt der bliver sagt, her vil man nedskrive pauser, afbrydelser, fyldord etc., og typisk vil denne være fyldt med manglende punktummer og kommaer. Det andet yderpunkt er hvor man omdanner det talte sprog, til et fuldkomment skriftsprog, her vil man udelade afbrydelser, pauser og fyldord og sætte korrekte kommaer og punktummer. Fordelen ved at ændre i interviews under transskriptionen, sådan at det bliver skriftsprog, er at det både er nemmere at læse, og derfor også lettere at benytte. Samtidig kan det være lettere at få godkendt af interviewpersonen (Poulsen 2016: 88).

9.3.2.1 Sådan har vi gjort

Ved transskriptionen af interviewet med vores ekspert, Bodil Pedersen, er der benyttet nedenstående:

- Ingen transskription af øhm, øh etc.
- Ingen transskription af unødvendige pauser.
- Ingen transskription af gentagelser af ord

- Grundet dårlig lyd kvalitet, vil vi i tilfælde af sætninger man ikke kan høre, helt undgå transskriptionen af disse.
- Rettelser til korrekt skriftsprog.
- Talesprog til skriftsprog eks. "hvadfor en is vil du ha" til "hvilken is vil du have"
- Tegnsætning, korrekte komma og punktum

Yderligere vil vi benytte følgende tegn til:

- ... = pauser eller ord man ikke kan høre
- .. = afbrydelser af sætninger
- () = indsættelse af bevægelser eller lyde
- [] = indsættelse af forklarende ord eller sætning

Ovenstående er valgt, sådan at interviewet er lettere at læse og derfor lettere at bearbejde (Poulsen 2016: 88). Vores transskription er vedlagt i Bilag A.

9.3.3 Kodning

Koder anvendes til at anskueliggøre og systematisere et materiale. Ved kodning benytter man sig af nøgleord, som har til formål at omfavne dele af transskriptionen. Disse nøgleord gør at forskeren vil kunne se, hvilke dele af transskriptionen, der handler om et bestemt emne, som skal benyttes i analysen (Poulsen 2016: 89). I realiteten kan koder være lige det man har lyst til at analysere, og disse koder vil enten være begrebsdrevne eller datadrevne. Begrebsdrevne koder er ofte de temaer, man har haft i sin interviewguide og som på den måde afspejler den valgte teori. Man kan derfor sige, at de begrebsdrevne koder på forhånd er fastlagt. Derimod er de datadrevne koder opstået induktivt; af materialet selv. Dette ved at forestillinger, begreber eller begivenheder, der har stået ud under interviewet bliver det væsentlige og derfor har en betydning for det man vil analysere. Hvis man arbejder med flere interviews, vil der oftest opstå flere koder undervejs. Dette, ved at en gennemlæsning af et interview, kan give anledning til et nyt nøgleord. Dette vil føre til, at man bliver nødt til at læse de andre interviews igen (Poulsen 2016: 90).

9.3.3.1 Sådan har vi gjort

Vi har benyttet kodning til bearbejdelse af vores beretninger og historier fra ofre, at det var lettere at benytte i vores analyse. I transkriptionen har vi kodet i hånden, med en overstregningstush. Nedenstående er vores nøgleord:

- Institutionel reaktion
- Social relationers reaktion
- Diskurs

9.3.4 Analyse af interview

Vi vil bruge vores interview til at analysere ud fra. Under forberedelsen af interviewet, er man på en måde allerede startet på sin analyse. Dette, da man på forhånd, har fastlagt undersøgelsens formål, samt temaerne i interviewet ud fra teori og forhåndskendskab til det givne emne. En anden måde hvorpå man har igangsat sin analyse på forhånd, er ved de opfølgende spørgsmål man stiller undervejs.

Der hvor man vælger at stille disse spørgsmål, er enten ud fra en allerede eksisterende teoretisk viden, eller hvor interviewpersonen synes at lægge vægt. Under interviewet vil de opklarende spørgsmål, såsom "*Var det du mente, at...*" ligeledes være med til en begyndende analyse. Det sidste led i analysen, er så at analysere interviewmaterialet. Her kan det være en fordel at gennemlæse transskriptionerne på forhånd for derefter at læse transskriptionerne med fokus på at kode det (Poulsen 2016: 89). Kodningsmetoden står beskrevet ovenfor.

Arbejdet med analysen er oftest langsommeligt, da man skal gå meget i dybden med materialerne, for at sikre at man forstår og bearbejder materialet ordentligt. Det er med et udgangspunkt i kodningen, at man kan skrive det første udkast til ens analyse (Poulsen 2016: 90). Dette udkast til analysen, vil være et ryk væk fra transskriptionerne og tættere på analysen. Udkastet vil være relativt bredt og omfatte alle de temaer, der kan være relevante, for en besvarelse af problemformuleringen (Poulsen 2016: 91).

I selve skrivningen af analysen, vil det være essentielt at skriftet er i et klart sprog, samt at man ikke inddrager hverken for mange eller for lange citater. Det kan være nødvendigt, at omskrive og forkorte citater, for at gøre det så forståeligt som muligt for læseren (Poulsen 2016: 91).

9.4 Kvantitative metoder

Kvantitative metoder indebærer at analysere et bredt omfang af indsamlet empiri, til at opnå en forståelse for sammenhæng i de fænomener, der indgår heri. Ved brug af kvantitative metoder, har man altså indsamlet store datamængder som man dernæst ønsker at omformulere til klare, statistiske størrelser, således at de bemærkelsesværdige datastrukturer forekommer tydeligere (Kristensen & Hussain 2016: 20).

9.4.1 Sekundære data i komparative- og tidsserieundersøgelser

At benytte sekundær data som metoder, betyder blot at man gør brug af data, der allerede er produceret af andre men alligevel tilgængeligt, eksempelvis undersøgelser lavet af Danmarks Statistik, som vi benytter. Ved sekundær data sparer man selv tid, men derudover er sekundær data bedre til at finde data med højere repræsentation end hvad man selv ville kunne producere, hvilket forbedrer kvaliteten af undersøgelsen. Sekundær data kan gøre det nemt at følge *tidsstudier*, hvor man kan udføre en *tidsserieanalyse*, der giver et overblik over hvordan et fænomen har udviklet sig gennem tiden. Man kan også med fordel få et overblik over udviklingen af et fænomen på tværs af kulturer, her benytter man *komparative analyser*. Disse kulturelt baserede, komparative analyser kan give indblik i forskelligheder og ligheder, der kan være på tværs af kulturer. Man skal altid, ved sekundær data, være opmærksom på den oprindelige hensigt med undersøgelsen, således at man ikke benytter data der giver et misledende billede af det man selv prøvede at undersøge (Ejrnæs 2016: 205-207). Ud over Danmarks Statistik, som vi primært benytter til tidsserieanalyse, vil vi også gøre brug af blandt andet internetdata, såsom “#MeToo”-kampagnen, som oprindeligt startede på de sociale medier men er nu også i avis, nyheder mfl. Vi vil i projektet, gøre brug af tidsserieanalyse til at se hvor mange seksuelle overgreb og voldtægter der er blevet anmeldt gennem tiden i Danmark. Tidsserieanalyse vil også blive brugt til at kigge nærmere på hvordan #MeToo fænomenet har udviklet sig. Derudover vil vi også benytte komparative analyse, hvor vi vil kigge nærmere på forskellen på Danmark og USA, i forhold til #MeToo.

9.5 Eklektiske tilgange og Mixed Methods

Når man gør brug af en *eklektisk tilgang*, vil det sige at man gøre brug af metoder der ikke kan kvalificeres inden for kvalitative- eller kvantitative metoder, da det enten har elementer af begge dele eller måske ingen af delene (Kristensen & Hussain 2016: 23).

Når man benytter sig af både kvalitative og kvantitative metoder, kaldes det for *Mixed Methods*. Mixed Methods kan opfattes som en slags 'viderebygning' på kvalitative og kvantitative metoder, i den forstand, at man ikke kun ønsker at opnå ny viden, men også ønsker at forstå og forbedre problematikken inden for et fænomen (Jæger 2016: 301). Når man gør brug af Mixed Methods, er det vigtigt at være opmærksom på at kvalitative og kvantitative metoder, ikke umiddelbart er kompatible, således at man kan finde en løsning til bedst muligt at kombinere dem (Jæger 2016: 314). Vi har valgt at benytte Mixed Methods i den forstand at vi selv vil foretage et semistruktureret interview, som er en kvalitativ metode, men også gøre meget brug af sekundær data til tidsserieanalyse og komparativ analyse, som er en kvantitativ metode. Grunden til at vi finder det nødvendigt at bruge begge dele, er at det semistrukturerede interview kan give os mulighed for at få en forskers syn på fænomenet som vi kan forholde os til og stille spørgsmål til, på denne måde kan vi gå mere i dybden med forskerens indsamlede data, således vi også kan benytte disse informationer efter den oprindelige hensigt. Når vi supplerer dette med sekundær data, kan vi få et større overblik over tendenser og udvikling af fænomenet, som vi føler er vigtigt for evt. at kunne se hvor, hvornår og hvordan problematikken foreligger, hvilket vil være svært at opnå ved selv at skabe al dataen.

9.6 Kritisk diskursanalysestrategi

Fairclough mener at kritisk diskursanalyse ikke blot er en metode, men snarer både en teori og en metode.

Ifølge Fairclough er sprog en integreret del af den materielle sociale proces. Man må forstå semiosis som en ikke-reducérbar del af denne proces. Fairclough mener, at alle sociale praksisser har et semiotisk element (Fairclough 2008: 94).

Fairclough ser alle praksisser som bestående af syv elementer:

- Produktiv aktivitet, som er selve akten at handle i praksis.

- Produktionsmidler, som er måder hvorpå praksissen bliver produceret.
- Sociale relationer, som er relationerne mellem involverede subjekter.
- Sociale identiteter, som kan være klasse, køn, etnicitet, etc.
- Kulturelle værdier.
- Bevidsthed, som er hvorvidt vedkommende er bevidst om deres common sense og andre påvirkninger.
- Semiosis, som er teksters mening.

Alle disse elementer er dialektisk forbundet, det vil sige, at de er forskellige, men ikke fuldstændig adskilte (Fairclough 2008: 95).

Faircloughs kritiske diskursanalyse søger at undersøge sammenhængen mellem semiosis og disse øvrige elementer. Der er tre måder hvorpå semiosis optræder i sociale praksisser: *“For det første, er den en del af den sociale aktivitet inden for en praksis.”* (Fairclough 2008: 95). Det vil sige, at det faktisk kræver et særligt sprog, at kunne udføre enhver form for praksis. Semiosis i social praksis skaber *genrer*. Genrer skal forstås som forskellige måder at handle diskursivt på. En genre kunne eksempelvis være et interview (Fairclough 2008: 96). *“For det andet indgår semiosis i repræsentationer.”* (Fairclough 2008: 96).

Sociale aktører inkorporerer *repræsentationer* af andre praksisser ind i deres egen praksis, og omformer dem til særlige positioner i den pågældende praksis.

Semiosis som repræsentation og selv-repræsentation af social praksisser konstituerer diskurser. Diskurser skal forstås som repræsentationer af samfundslivet, hvor sociale aktører altid ser samfundslivet på forskellige måder, afhængigt af deres sociale position (Fairclough 2008: 96).

“For det tredje indgår semiosis i ‘udøvelsen’ af de enkelte positioner inden for social praksis.” (Fairclough 2008: 96). Identiteter for folk, der opererer inden for en given social praksis, er kun delvist bestemt af praksissen selv. Klasse, køn, kulturel baggrund, forskellig etnicitet og erfaringer vil alle spille en rolle, der vil have en effekt på den givne praksis.

Semiosis som udøvelsen af positioner konstituerer *stilarter*. Forskellige identiteter bruger forskellige semiotiske stilarter afhængig af deres positioner (Fairclough 2008: 97).

Når sociale praksisser forbindes på en særlig måde til et netværk, er der skabt en social orden. Det semiotiske aspekt af en social orden kalder Fairclough for *diskursorden* og er den måde som forskellige genrer og diskurser forbindes til et netværk (Fairclough 2008: 97).

Et vigtigt aspekt af denne strukturering er dominans. Der er altid 'mainstream' genrer og diskurser inden for bestemte diskursordener.

Her kan man anvende begrebet hegemoni, til at beskrive de dominerende genrer og diskurser. Når en særlig diskursorden er hegemonisk, er den blevet legitimeret ved at blive en del af vores "common sense", som er med til at opretholde dominansrelationer (Fairclough 2008: 97-98).

Fairclough definerer en interdiskursiv analyse, som værende en analyse af de genrer, stilarter og diskurser som en tekst trækker på, og søger at forklare hvordan de faktiske ytringer skabes ud af disse (Fairclough 2008: 98).

9.6.1 Analytisk ramme for kritisk diskursanalyse:

1. Fokuser på et socialt problem, som har et semiotisk aspekt
2. Identificér hindringer for at løse det via analyse af:
 - a. Netværket af praksisser det er placeret i.
 - b. Relationerne mellem semiosen og andre elementer inden for de(n) pågældende praksis(ser).
 - c. Diskursen (selve semiosen)
 - Strukturel analyse: diskursorden
 - Interaktionsanalyse
 - Interdiskursiv analyse
 - Lingvistisk og semiotisk analyse
3. Overvej om den sociale orden (netværket af praksisser) kan siges at 'behøve' problemet
4. Identificér mulige veje forbi forhindringerne
5. Reflektér kritisk over analysen (1-4)

Ovenfor er beskrevet, med Faircloughs egen model, hvorledes en kritisk diskursanalyse skal udføres.

1. punkt er kritisk diskursanalyse, hvilket vil sige en problemorienteret og kritisk analysemodel. Desuden har kritisk diskursanalyse et frigørelsesperspektiv (Fairclough 2008: 99).

2. punkt er en diagnostisk tilgang til problemet, der indirekte forsøger at forstå problemet, ved at forstå de processer, der står i vejen for en løsning af problemet. Her er et fokus på den måde sociale praksisser forbindes til netværk, ved at betragte semiosen i elementer af social praksis i selve diskursen. Dette punkt skal også indeholde en interaktionsanalyse, som yderligere har to aspekter (Fairclough 2008: 100).

Nedenfor vil der komme en forklaring af interaktionsanalyse.

For det første, skal en interaktionsanalyse undersøge hvordan forskellige genrer, diskurser og stilarter artikuleres og blandes i de enkelte typer interaktion. Dette kaldes en interdiskursiv analyse. Pointen med dette er at pille denne blanding af genrer, diskurser og stilarter fra hinanden, for at skabe overblik (Fairclough 2008: 100-101).

Det andet aspekt er en lingvistisk analyse og en anden form for semiotisk analyse.

3. punkt er et spørgsmål om *er* og *bør*.

Her skal man forstå hvorvidt den sociale orden, uundgåeligt reproducerer det problem man undersøger, i og med at den opretholder sig selv. Hvis dette er tilfældet, bidrager det til et rationale, for en radikal social forandring. I dette tilfælde, er det spørgsmålene om ideologi og hegemoni bliver relevante.

4. punkt omhandler positiv kritik. Her handler det om at identificere potentielle forandringsmuligheder. Man ser her på interne modsætninger i dominerende typer interaktion (Fairclough 2008: 101).

5. punkt handler om at vende kritikken mod sin egen analyse. Man overvejer, hvorvidt analysen faktisk kan bidrage til frigørelse, og om den selv er kompromitteret i form af sin position i akademiske praksisser, der i dag er tæt forbundne med markedet og staten (Fairclough 2008: 102).

Vi vil i vores analyse fravælge visse elementer af Faircloughs analysestrategi, da vores projekt ikke primært er formet omkring diskursen.

Diskursanalysen skal blot tjene at påvise, hvorvidt der kan siges at herske et hegemonisk voldtægtskultur, der bliver reproduceret og udfordret af forskellige ideologisk ladede diskurser.

Da vores projekt, ikke arbejder med en større række forskellige tekster, men en række tekster af samme type, og vi desuden skriver samfundsvidenskabeligt, mener vi ikke at en større lingvistisk analyse af vores tekster er nødvendig. Specifikt vil det sige, at vi vil forholde os til punkt 1 og den strukturelle analyse af diskursen i punkt 2 fra Faircloughs analysestrategi, samt en operationalisering af begreberne "ideologi" og "hegemoni", der beskrives i punkt 3.

10 Analyse

I analysen vil der blive gjort brug af beretninger fra kvinder, der har oplevet seksuelle krænkelse eller forsøg på det. For at analysere på disse beretninger, vil de blive stillet op mod Goffmans stigma, interviewet med Bodil Pedersen, samt Faircloughs ideologi- og hegemoni-begreber. Analysen vil blive udført ud fra den kritiske analysestrategi. Analysen vil ligeledes blive baseret på de fire elementer i voldtægtskulturen.

10.1 Voldtægtskulturens fire elementer

Ud fra afsnit 1.4 fremgår der følgende elementer i forbindelse med voldtægtskultur: Scorekultur, objektivisering og sexisme, victim blaming og falske anklager. Disse elementer vil i starten blive opstillet hver for sig, for at undersøge om de findes i Danmark. Under hver af elementerne vil de blive eksemplificeret, sådan at de hver vil kunne fremstå mere forståelige. Derefter vil de løbende blive identificeret i den resterende del af analysen, hvor det anskues at elementerne finder sted. Dette for at tydeliggøre i hvilke kontekster og i hvilket omfang elementerne muligvis finder sted.

10.1.1 Scorekultur

Scorekulturen beskriver hvordan mænd skal være dominerende i modsætning til kvinde, der skal være den passive. I de forskellige historier er der op til flere gange, kvinder, der giver udtryk for at de egentlig prøvede at stoppe manden i at fortsætte den seksuelle akt, men manden har ignoreret dette og fortsat. Eksempelvis udtaler Sarah til Politiken:

“Så på et tidspunkt lagde han mig ned i græsset. Inden han nåede at lægge sig ned til mig, fik jeg rejst mig op. “Nej, det her skal vi ikke.” (...) Så gjorde han det igen. Og denne gang lagde han sig oven på mig og begyndte at tage mit tøj af mig. Jeg blev ved med at sige nej, og jeg holdt fast i mit tøj.” (Brovall 2017 B). Sarah giver her udtryk for, at hun ikke ønsker at fortsætte akten, både verbalt og fysisk. Denne modstand har dog ingen virkning på mandens handling. Dette kan være fordi at den herskende ideologi opfordrer manden til at se denne modstand som en del af scoringen. Manden kan derfor ikke se noget forkert i hans handling, men tværtimod tyder det på at han ser det som en opfordring til at fortsætte.

Pedersen mener, at elementet omkring den dominerende mand kontra den afvisende kvinde, er til stede i Danmark: *“i dansk sammenhæng, så ville jeg nok ikke kalde det en voldtægtskultur, men mere en scorekultur. Så ville jeg sige at den der scorekultur nogen gange bidrager til voldtægt. Altså at det er så vigtigt at komme hjem og prale til vennerne og sige, ”Jeg scorede tre i aften”.”* (Bilag B: 11). Tankegangen bag det pralende aspekt af scoringerne er ideologisk ladet og med til at reproducere ideen, om at kvinder bare er ting, der skal vindes. Når det der anses som vigtigt, at have flest mulige scoringer, kunne det tyde på, at der eksisterer en forståelse af, at mænd skal bestræbe sig på at score så mange som muligt. Det er ikke selve kvinden, der er interessant, og det man praler med er ikke kvindens personlighed. Det der betyder noget er antallet. Kvinder bliver reduceret til et tal i en statistik for mændene. Når kvinden reduceres til blot at være et tal, fratager man deres egenskaber og man ser dem ikke længere som individer med personspecifikke kvaliteter. Kvinden bliver objektiviseret i og med, at hun opnår præcis den samme betydning, og de samme kvaliteter, som de andre scoringer, navnlig at hun er blevet scoret.

10.1.2 Objektivisering og sexisme

Objektiviseringen af kvinder sker diskursivt når, der i samfundet tales om kvinder på en måde, der fremstiller dem som værende mindre værd end mænd. Her spiller både den daglige tale og medierne en rolle for hvordan vi som samfund opfatter kvinder. Diverse aktører kan påvirke opfattelsen af kvinder, på både en positiv eller en negativ måde. Diskursen afgør hvordan man i samfundet taler om kønnene. Her mener Pedersen, at der er en ulighed. *“man ligesom kan sige luder og kælling og man kan se ned på kvinder og køre lidt rundt med dem og betragte dem som et seksuelt objekt, mere end som en [mandlig] kammerat eksempelvis.”* (Bilag B: 12). Det fremgår af ovenstående citat at kvinder til tider ikke omtales på lige fod med mænd, de bliver derimod anset som værende objekter, der kun har et seksuelt formål. Kvinder bliver i denne sammenhæng vurderet ud fra deres anvendelighed til sex og bliver derfor nedvurderet i forhold til mænd, der ses som værende potentielt på lige fod som én selv. Dette kan tolkes som, at kvinder ikke anses som værende noget, man kan knytte et nært bånd med, som man kan med andre mænd. Det er ikke kun i daglig tale mellem sociale relationer, at kvinder bliver objektiviseret og udsat for sexisme. Pedersen mener ligeledes at objektiviseringen af kvinder forekommer i medier *“at de [visuelle medier] kan gøre kvinder*

til objekter og ligesom behandle dem som mindre værd end mænd.” (Bilag B: 12). Man har ikke mulighed for at sige fra i situationer hvor medier omtaler kvinder, da det er præfabrikerede budskaber, der konsumeres i modsætning til sociale relationer, hvor man kan konfrontere producenten af eventuelle objektiviserende udtalelser. For at påvirke mediers objektivisering af kvinder, må der gribes ind mens eller inden budskaberne konstrueres. Diskursen om kvinder i medierne, kan være et afsæt til seksuelle overgreb på kvinder *“Så længe man har sådan et hverdagsliv og sådan et liv i Danmark så vil der også ske seksuelle overgreb.”* (Bilag B: 12). Af dette citat kan det ses at Pedersen mener, at en hverdag med sexistisk objektivisering af kvinder, vil reproducere og opretholde det eksisterende sexistiske hegemoni. Dette hegemoni kan derfor også siges at fordre sexismen.

10.1.3 Victim blaming

Victim blaming er så normaliseret i samfundet, at den påvirker en institution som politiet, så den også reproducerer denne ideologi gennem en diskursiv praksis. Victim blaming kan komme til udtryk, eksempelvis i form af anklagende spørgsmål til offeret om deres opførsel inden og under voldtægten. Dette kan eksempelvis være spørgsmål om hvorvidt de var påvirkede eller omkring deres påklædning. Som Pedersen siger: *”Det at man interesserer sig vældigt meget for, den udsattes måde at opføre sig på, påklædningen og konteksten omkring denne, i stedet for at interessere sig for gerningsmandens adfærd. Det har rigtig stor betydning”* (Bilag B: 7). Det, at der fokuseres på offeret frem for gerningsmanden, kan medføre, at offeret føler sig stigmatiseret. Stigmatiseringen er her rettet mod offeret, som bliver gjort til medskyldig i overfaldet. Det bliver insinueret, at adfærd og beklædningsgenstande ligger til baggrund for et seksuelt overgreb, i stedet for gerningsmandens adfærd. Dette kan ifølge Pedersen have en stor effekt på hvordan offeret får det efterfølgende, hvilket ligeledes er en effekt af victim blaming.

Victim blaming kommer til udtryk i flere af historierne. Den måde et offer bliver snakket til af eksempelvis politiet, påvirker offeret. Nicoline fortæller til Politiken om hvordan politiet får hende til at føle sig som den skyldige:

“På intet tidspunkt havde jeg bebrejdet dem. Hvor var jeg dum at tage på Roskilde, tænkte jeg. Hvor var det dumt, at jeg drak. Hvorfor var jeg så dum at gå med ham? Jeg tænkte ikke mig selv som et offer for noget, nogle andre havde gjort. Efter at politiet sagde til mig, at det

var en risiko, man løb, når man var på Roskilde, tænkte jeg, at det var min skyld.” (Brovall 2017 C). Nicoline oplever at politiet har en formodning om, at så snart en kvinde tager på Roskilde Festival, så kan hun godt forvente at blive udsat for seksuelle overgreb. Det medfører at Nicoline selv begynder at tro det, og fralægger derefter krænkeren alt ansvar for overgrebet. Dette kan tyde på, at Nicoline har taget institutionens ideologi til sig, og derfor selv tror, at overgrebet skyldes hendes beslutning om at tage på Roskilde Festival.

10.1.4 Falske anklager

Når kvinder, der har været udsat for seksuelt overgreb, voldtægt eller forsøg herpå, tager ind på politistationen for at anmelde hændelsen, oplever de nogle gange, at politiet har en formodning om, at hændelsen er fiktion. Et eksempel kan være Nicoline der fortæller til Politiken: *“Han [betjenten] spurgte mig, om det her ikke bare var noget, jeg sagde for at få opmærksomhed.”* (Brovall 2017 C). Ved citatet ses, at betjenten betvivler sandfærdigheden af Nicolines overgreb. Dette har en effekt både på offeret og på ideologierne omkring voldtægt og seksuelle overgreb. At der kan være en tendens til, at ofrene for seksuelle overgreb bliver betvivlet af offentlige institutioner, kan have en påvirkning på om ofrene har lyst til at anmelde dem. Hvis ofrene, inden deres anmeldelser, har hørt om dårlig behandling og mistroiskhed, kan det afholde dem fra at anmelde overgrebene, af frygt for at opleve samme dårlige behandling.

10.1.5 Delkonklusion

Det kan ud fra analysen ses, at der findes en scorekultur i Danmark. Der hersker en ideologi om, at manden skal være den store og stærke, som scorer kvinden. Det er prestigefyldt for mænd at score mange kvinder i en sådan grad at kvinder bliver til et antal af scoringer manden har opnået. Dette fordrer en sexistisk objektivisering af kvinden, som et seksuelt objekt.

Diskursen omkring voldtægt er med til at skabe de ideologier der understøtter og reproducere voldtægtskulturen som et hegemoni i det danske samfund. En af disse ideologier der findes i samfundet er idéen om at seksuelle krænkelser er delvist selvforskyldt.

10.2 Ofrene efter de seksuelle overgreb

At blive udsat for et seksuelt overgreb, kan på mange måder være både grænseoverskridende og traumatiserende, men nogle ofre mener faktisk, at den efterfølgende behandling af dem var lige så vanskelig som selve overgrebet. Nogle mener endda, at andres reaktion er værre end selve overgrebet. Det følgende citat omhandler dét Pedersen sagde om en kvinde, som fortalte om hvad hun synes var mest vanskeligt ved sit overgreb. *“der var en der sagde at det faktisk ikke var selve overgrebet, men andre menneskers reaktioner på det.”* (Bilag B: 6). Dette kan skyldes den stigmatisering af ofre, der opstår på baggrund af den herskende ideologi, omkring seksuelle overgreb i samfundet. Hvis hegemoniet er, at voldtægtsofre er nogle sørgelige stakler, risikerer de, der bliver voldtaget at blive stigmatiseret ud fra dette hegemoni, som værende nogle sørgelige stakler. De enkelte ofre får tillagt egenskaber som folk forbinder generelt med voldtægtsofre, også selvom disse egenskaber ikke nødvendigvis er en del af deres faktiske sociale identitet. At overgrebets karakter ikke er det eneste, der har en betydning, for hvordan offeret reagerer, kommer til udtryk i følgende citat. *“Der er nogle måder vi håndterer de her ting på, som gør det vanskeligt bagefter, og det er ikke nødvendigvis på grund af overgrebets karakter.”*(Bilag B: 7). Der er i dette tilfælde tale om de praksisser i samfundet der påvirker offeret, eksempelvis det faktum at Center for Voldtægtsofre er lokaliseret på et hospital. Det kan få offeret til at føle sig stigmatiseret, da de jo ikke er syge, men derimod har været udsat for en forbrydelse. Med dette menes der, at den dominerende ideologi er at man er syg hvis, man er på et hospital, og hvis man har været udsat for en forbrydelse, er man udelukkende hos politiet.

Stigmatiseringen sker også i forhold til hvad hegemoniet defineres som, når det kommer til voldtægt. Nogle kvinder har fortalt Pedersen, at de har svært ved at tale om deres seksuelle overgreb. *“at folk snakker om det som om det har noget at gøre med min [offerets] seksualitet, og det har overhovedet ikke noget at gøre med min seksualitet.”* (Bilag B: 9). Dette er et udtryk for at hegemoniet fordrer stigmatisering af ofre for seksuelle overgreb, ved at tildele ofre en egenskab Goffman beskriver som en unaturlig lidenskab. Det seksuelle overgreb bliver brugt, til at sige noget om offerets identitet, på trods af at den ikke har noget at gøre med offerets faktiske sociale identitet. Dette hegemoni er blevet naturaliseret til en

common sense, således at, for at vende tilbage til eksemplet, kun få finder det unaturligt at Centeret for Voldtægts ofre ligger på hospitalet.

Ifølge Pedersen, er der en forfejlet opfattelse af ligestilling i Danmark. Det kan argumenteres for at være en dominerende ideologi, og derfor et hegemoni, at anskue Danmark som ligestillet. At det er den dominerende ideologi, kan skyldes at man som individ foretrækker at være en del af noget positivt, i dette tilfælde et ligestillet land. Dette kan siges at være en grund til at man ikke udfordrer hegemoniet gennem diskursive praksisser. Igen, kan man også tale om, at det er blevet common sense at se Danmark som ligestillet. *“Selvom vi tror at vi er meget ligestillede i Danmark, så er vi det altså ikke og det kan man netop se på de her tal.”* (Bilag B: 11). Tallene der bliver omtalt i citatet, er at de seksuelle overgreb i Danmark ikke har ændret sig siden 60'erne. Tallene er fra en tid hvor man anskuede samfundet som mere ulige end i dag, ifølge hegemoniet. Dette stemmer også nogenlunde overens med tallene indsamlet fra Danmarks Statistik. Dog med undtagelse af hvordan tallene fra Danmarks Statistik kan tyde på at, ligestillingen på dette punkt, faktisk bevæger sig til det værre inden for de sidste 10 år. Hegemoniet kan derfor nærmere identificeres som producere et samfund, der er mere ulige i dag end tidligere i forhold til ligestilling.

En anden grund til at man ikke, i en tilstrækkelig grad, benytter diskursiv praksis til at udfordre hegemoniet, kan siges at være den indstilling, danskerne har til de lande, der har en mere progressiv diskursorden om kvindeundertrykkelse. *“For i den øvrige del af Skandinavien, er hele diskussionen af seksuelle problematikker der har med kvinders undertrykkelse at gøre, meget mere fremme end den er i Danmark og danskerne gør altid nar af det. Siger at de andre altid er så politisk korrekte”* (Bilag B: 10). Den politiske korrekthed bliver i denne sammenhæng, forstået som en negativ ting, der anses som værende for påpasselig. Diskursordenen reproducerer derfor det diskursive aspekt af kvindeundertrykkende seksuelle problematikker. Artikulationen af diskursordenen er her, at danskere vil være stolte af, at de ikke er politisk korrekte og skal bibeholde den ideologisk ladede diskurs, der søger at reproducere dette hegemoni, som vi har i landet.

At danskerne anser politisk korrekthed som negativt, eller at anse ligestillingsdebatten som et forsøg på at indføre politisk korrekthed, kan anskues som hegemonisk.

Politisk korrekthed har ikke blot en betydning for dialogen i samfundet, men også for humoren. Kvindeundertrykkelsen bliver bagatelliseret til at være humoristisk, og skepsis

overfor dette bliver mødt med beskyldningen om, at man er kedelig eller snerpet. Denne form for humor ser vi som værende et element inden for en voldtægtskultur.

Pedersen mener, at blandt andet den danske humor, kan ligge til grund for den seksualisering, der er i Danmark. Den danske humor er mere grænseoverskridende end i andre lande.

Sarkasme, overdrivelse og sort humor kan i kombination med en seksualisering blive ekstremt grænseoverskridende. *“Men dansk humor er faktisk ekstrem seksualiseret, og vi går langt over nogle grænser som andre lande ikke ville acceptere.”* (Bilag B: 10). Man kan udlede af dette, at sexismen er blevet en så integreret del af den danske kultur, at denne form for humor er hegemonisk. Sexismen er altså en ideologi, der er blevet så common sense i hele samfundet, og på den måde et hegemoni, at den er blevet en integreret del af vores sprog i form af humor. Pedersen siger også om dette:

“Hvordan skal de gebærde sig i det her spil, for man kan ikke komme og sige at man ikke synes at det er sjovt, så har man ikke nogen humor og det er en vældig, vældig del af den danske identitet, nemlig at vi er meget humoristiske.” (Bilag B: 10). Omfanget af humorens rolle i samfundet er essentiel for styrken i den diskursive praksis' position til hegemoniet. Ud fra citatet kan det læses, at humorens rolle i samfundet er vigtig, da den bliver beskrevet som en stor del af dansk identitet. Dette medvirker til, at den diskursive praksis er i stand til at reproducere hegemoniet. Hertil kan det siges, at dominansrelationen i de sociale strukturer er påvirket af identitet, fordi de, der kan siges at have humor, bliver tildelt en mere dominerende rolle. Det kan ifølge ovenstående citat betyde, at man forliger sig med den ekstremt seksualiserede danske humor, fordi man er bange for at miste eller blive opfattet som værende uden den danske identitet. Ved at reproducere hegemoniet på denne måde, gør man det mere besværligt at skulle bryde med den ideologisk ladede diskurs, fordi man risikerer at miste status.

I interviewet med Pedersen omtaler hun seksuelle overgreb som et *ikke-emne*, med dette mener hun at man ikke kan tale om emnet i samfundet, af forskellige samfundsmæssige grunde (Bilag B: 9). I relation til seksuelle overgreb skyldes det, at det bliver dramatiseret og bagatelliseret. Der er en dobbelthed i det, som Pedersen selv udtrykker det, fordi der på den ene side, er en mediediskurs der får meget plads i det offentlige rum, og denne danner en fejlagtig forståelse af seksuelle overgreb. *“Det eneste jeg vidste om det var hvad jeg havde set*

i film og det var slet ikke sådan, det var helt anderledes” (Bilag B: 10). Her fortæller Pedersen, at mange af de kvinder, hun har snakket med, havde en fejlagtig forståelse af hvad voldtægt er. Dette kan tolkes som, at hegemoniet påvirker individer i samfundet, og danner deres forståelse af voldtægten som social praksis. Det bidrager til den herskende ideologis status som hegemoni, at de reelle seksuelle overgreb ikke får meget plads i debatten, samt at det er noget kvinderne står alene med (Bilag B: 9). Det skyldes blandt andet, at folk finder det ubehageligt at tale om de reelle seksuelle overgreb, og derfor snakker de ikke om det (Bilag B: 8-9). Individet skal konfronteres med det reelle, ved seksuelle overgreb, for at kunne ændre opfattelsen til emnet, og hvis denne konfrontation bliver holdt fra dem, vil de ikke opnå den kreative idé, og kan derfor ikke udfordre hegemoniet gennem en diskursiv praksis.

I dét øjeblik et offer for et seksuelt overgreb, indgår i en social relation, hvor hun deler oplevelsen med sin omgangskreds, kan hun blive stigmatiseret.

I nedenstående citat fortæller Mette om et seksuelt overgreb, hvor hun oplevede at blive udsat for stigmatisering:

“Men jeg kan se bekymringen i deres øjne og de undrende blikke, de veksler med hinanden. Jeg lægger ikke skjul på, hvad der er sket, men tager heller ikke rigtig stilling til det. Jeg forsøger at undgå mine forældre og andre følelsestunge elementer” (Haansbæk 2010). I citatet fortæller Mette, at hun efterfølgende bevidst undgår sociale relationer med sin familie, netop fordi hun kan mærke, hvordan relationen mellem dem har ændret sig. Mette er, efter voldtægten, blevet tildelt nogle negative egenskaber, der gør at hun føler sig stigmatiseret af sin familie. I Mettes situation, er valget om afstand til familien, hendes egen. Det kan tyde på, at Mette får fjernet nogle af sine oprindelige egenskaber, da overgrebet tager over, og bliver en dominerende del af familiens opfattelse af hende.

I en anden beretning fortæller Sofie hvordan hun har søgt væk fra familien, her især fra hendes mor. *“I starten havde jeg mest behov for at have mine venner/ veninder omkring mig, fordi (...) min familie var mere personligt mærket af situationen. Særlig gik der lidt tid, inden jeg kunne være sammen med min mor i længere tid, fordi jeg kunne mærke hendes sorg og smerte. Hun ville gerne være der for mig, som mor måske mere end nogen anden, men hun accepterede og gav mig rum til, at jeg primært søgte andre steder hen i starten.”* (Haansbæk 2010 : 40). Sofies møde med sin familie har, som hos førnævnte offer, ledt til, at hun blev stigmatiseret. Familiens reaktion ved den sociale relation med Sofie, har ført til en

stigmatisering af hende. Stigmatiseringen har ledt til, at Sofie har søgt hjælp og støtte hos venner og veninder, i stedet for hos familien. Hvorimod at Sofies venner og veninders efterfølgende reaktion på overgrebet, har ført til, at hun har foretrukket deres sociale relation. Det kan tænkes, at familiens reaktioner i begge tilfælde, tyder på normal medfølelse og empati og ikke en intention om at stigmatisere Sofie, men da Sofie opfatter, at familien nu ser hende som "offeret", bliver hun stadig stigmatiseret.

Sofie fortæller videre om sit møde med omgangskredsen, her i forbindelse med arbejdspladsen. Sofie havde forinden nedenstående hændelse, forklaret hendes chef om voldtægten og bedt chefen viderefortælle det til de nærmeste kollegaer.

"Det betød, at nogle af dem, jeg havde betroet mig til, ikke havde respekteret mit ønske om diskretion. Det gjorde, at jeg blev utryk ved tanken om, hvem der ellers vidste det, og jeg følte, at den intime skam og ydmygelse, overgrebet er for mig, var blevet udstillet som et spændende sladderemne" (Haansbæk 2010: 39). Siden Sofie fortalte det til sin chef, oplevede hun en dag at blive stoppet af en kollega, som kommenterede på voldtægten; en kollega som hun troede, ikke vidste noget om voldtægten. Netop den sociale praksis førte til, at Sofie følte sig stigmatiseret på sin arbejdsplads. Sofie havde tiltro til sin chef og sine kollegaer, om at hendes krænkelser ville forblive privat. *"med et indtrængende ønske om, at det ville blive i den sluttede kreds"* (Haansbæk 2010: 39). Dette brud på Sofies tillid, efterlod hende med en utryghed, og muliggør, at hendes kollegaer kan have en fejlforståelse af den seksuelle krænkelser. Dette kan lede til, at hun bliver stigmatiseret på sin arbejdsplads. Følelsen af stigmatiseringen efterlader Sofie utryk ved sociale relationer på sit arbejde. At Sofies chef og kollegaer har en idé, om at de kan bryde deres løfte om diskretion, tyder på at de har en anderledes ideologisk forståelse af voldtægt, end hun selv har. Sofie endte med at forlade arbejdspladsen.

En tendens kan komme til udtryk, ud fra kvindernes forskellige beretninger, at flere af kvinderne ikke anmelder, eller opfatter, deres oplevelser som værende enten voldtægt eller et seksuelt overgreb. Flere af kvinderne giver udtryk for skyldfølelse, eller en opfattelse af at hændelsen nok ikke var noget kriminelt. Kvinderne har ikke formået at nedbryde den herskende ideologi, som er forestillingen om at kvinder ofte anmelder falske seksuelle overgreb, selvom de har været udsat for en begivenhed, det seksuelle overgreb, som har givet dem mulighed for at bryde med hegemoniet. Det viser altså at det herskende hegemoni må være stærkt i vores samfund, siden diskursordenen kan blive ved med at reproducere

hegemoniet. Eksempelvis i en af kronikkerne fra Information, fortæller en kvinde om sin voldtægt udført af en venindes kæreste, som hun havde kendt længe og stolede på. Det skal dog bemærkes, at kvinden som fortæller kun er 14 år og krænkeren er 25 år, da voldtægten skete og en anmeldt sag vil derfor omfatte pædofili. Da kvinden ikke anmelder voldtægten, er pædofolien ikke i fokus, men blot hendes oplevelse og følelser heromkring. ”*Der gik to år (...) jeg havde fortrængt det, og først nu gik det op for mig, at det var en voldtægt (...) Jeg anmeldte det aldrig. Jeg havde aldrig tænkt tanken. Jeg troede, at det var min egen skyld. Jeg havde jo selv lagt mig i sengen. Men jeg sagde nej og kæmpede imod.*” (Juhler 2016).

Kvinden troede altså ikke, at der kunne være tale om en voldtægt, da hun i første omgang havde accepteret at sove i samme seng som ham. At flere kvinder ikke opfatter, at deres oplevelser har været voldtægt, kan have noget at gøre med at hegemoniet, i det givne område, må være en misledende forståelse, af hvornår der er tale om voldtægt.

Det sociale samvær spiller en rolle i forhold til at reproducere den ideologisk ladede diskurs omkring voldtægt. Men reproduktionen sker også gennem institutioner.

Samfundets institutioner er med til at automatisere og naturalisere ideologier, og er derfor med til at reproducere dominansrelationer i samfundet. Fairclough mener at institutioner producerer ideologi i deres materielle praksis, så når domstole frifinder krænkerne og politiet ikke vurderer voldtægtssager på baggrund af vage undskyldninger, som for meget papirarbejde og for meget arbejdstid, er de med til at skabe en ideologi, der ikke slår hårdt ned på voldtægt. Han nævner også at institutionerne har en interesse i klassekampen. Dette er i forhold til hvad Marx skrev i det *Kommunistiske manifest*, at den moderne stat og alle dens institutioner blot eksisterer, for at varetage borgerskabets interesser (Marx & Engels 2009: 20-21). Pointen er her, ifølge Fairclough, at det ikke ville være utænkeligt at domstolene og politiet fravælger sagerne på baggrund af deres klassetilhørsforhold. Disse pointer kommer til udtryk i Politiken, hvor Marlene fortæller: ”*Politiet var rigtig flinke, men de sagde også, at der var meget lille sandsynlighed for at finde ham, når det ikke var en, jeg kendte. De fortalte også, at det ville kræve enormt meget papirarbejde at gøre det til en sag, og at det ville tage virkelig mange timer. Men at det var op til mig*” (Brovall 2017 D). Marlene oplever altså at hendes oplevelse bliver nedprioriteret af politiet, da de ikke ville spille tid og penge på noget de alligevel forventer, er meningsløst. Individens evner til at bryde med ideologier er betinget

af dominansrelationer, så det kan siges at institutioner, der er dominerende, har større indflydelse på den strukturelle bibeholdelse af ideologier.

Et eksempel hvor dette er sket, kan være Sex og Samfund. Ifølge Pedersen, er Sex og Samfund til stede i samfundet, på en sådan måde at det påvirker kampen om hegemoniet i Danmark. Sex og Samfunds rolle er blandt andet at vejlede, informere og uddanne unge i hvordan sex i vores samfund fungerer. Når de reproducerer hegemoniet og vælger ikke at informere inden for bestemte områder, kan det have indflydelse på kønsrelationerne. *“For tre år siden, der sagde Sex og Samfund dét at tale om voldtægt i seksualundervisning, det gjorde man ikke, fordi det skulle jo være sjovt.”* (Bilag B: 13). I og med at de skal undervise unge mennesker i, hvad seksualitet er, kan det siges, at de har en påvirkning af, hvad disse menneskers forståelse for seksualitet er senere i livet. At unge mennesker kun lærer om det “sjove” aspekt i seksualiteten, kan medvirke til, hvorfor det kan være svært at forstå de mere grusomme sider af seksualitet, såsom seksuelle krænkelser. Den ideologiske ladede diskurs tjener i dette tilfælde, at reproducere manglende viden om voldtægt i samfundet. Sex og Samfunds reaktion på kritiske tilgange til beskrivelser af seksualitet, var i stedet for undervisning, at forsvare hvorfor det blev gjort. *“Kulturen skal have lov til at være fri”* (Bilag B: 13). Hvilket er endnu et tegn på, at deres diskursive praksis er med til at reproducere hegemoniet. Dette er en usikker analyse, da den blot baseres på et meget spinkelt grundlag: To citater angående Sex og Samfund fra vores interview, og disse er fra Pedersen, som ikke officielt kan tale på institutionens vegne. Det skal hertil tilføjes, som det også fremgår i første citat, at det er tre år siden, de havde den holdning. Meget kan have ændret sig siden da, men eftersom hovedfokus af opgaven ikke lå på dem, blev der ikke afsat ressourcer til at lave en dybere undersøgelse af Sex og Samfund i denne sammenhæng.

Et andet eksempel på en af disse institutioner er politiet. Politiet reproducerer magtrelationen og ideologien, da de er en meget dominerende, autoritær institution.

Ved ofrenes møde med politiet, kan mistro forekomme fra politiets side. Grunden til dette kan være, at politiet har en forventning om at voldtægtssager er falske, som er et af vores definerede elementer om voldtægtskultur.

Pedersen fortæller om en kvinde, som havde været udsat for en overfaldsvoldtægt og anmeldte hændelsen til politiet. Betjenten hun anmeldte overgrebet til troede ikke på hende, og spurgte i stedet, om hun havde en kæreste. Da svaret var ja, kom hun straks under

mistanke for falsk anklage. *“Hvis du siger ja, så er du under mistanke om at gå til politiet og anmelde et seksuelt samkvem som et overgreb, fordi politiet tror at du har været i byen og haft det sjovt, så din kæreste bliver vred. For at afværge det, fortæller du at det var et overgreb.”* (Bilag B: 5). Citatet fortæller at politiet behandler voldtægtsofre forskelligt, alt efter om de er i et forhold eller ej. Det er forståeligt, at politiet har en interesse i offerets baggrund, men udelukkende det faktum, at offeret er i et forhold, burde ikke være grundlag til mistanke om falsk anklage. Det tyder på, at der er en ideologisk ladet diskurs om at kvinder lyver om voldtægt, i en sådan grad, at institutioner som politiet til tider handler ud fra denne formodning. Dette kan have en effekt på kvinder, som har været udsat for seksuelle overgreb, tilsyneladende sociale identitet.

Når et voldtægtsoffer møder de statslige autoriteter, vil den tilsyneladende sociale identitet blive vurderet. Her er det især vigtigt, hvordan de statslige autoriteter forholder sig til voldtægtsofret. Politiet skal altid være kritiske for at finde ud af, hvad der er fakta og fiktion i en sag. Men i voldtægtssager oplever voldtægtsofrene nogle gange, at politiet ikke blot er kritiske, men forventer at anmeldelsen vil være falsk. Et andet eksempel, kan være en oplevelse som en kvinde, Camilla, fortæller om til Metroxpress. Camilla fortæller her om sin overfaldsvoldtægt, hvor politiet ikke troede på hende: *”Hun [betjenten] siger til mig, at syv ud af ti voldtægtsanmeldelser er falske, og jeg er en af dem!”* (Scheel 2016). Betjenten, der afhører Camilla, stigmatiserer hende ved at have en forventning om, at hun er en løgner. Dette fører til, at betjenten dømmes Camilla ud fra hendes tilsyneladende sociale identitet, ved at tillægge hende egenskaber, som ikke stemmer overens med hendes faktiske sociale identitet. Betjenten anklager ikke kun Camilla for at være en løgner, men påstår samtidigt at 70% af alle voldtægtsanmeldelser skulle være falske. Denne påstand modstrider vores data, nærmere beskrevet i afsnit 1.4, der beviser, at det i Danmark drejer sig om blot 5,1%. Betjentens ideologi er altså, at kvinder oftest lyver om voldtægt. Hvilket fører betjenten til at stigmatisere Camilla, og derfor ikke kan se hendes faktiske sociale identitet.

Når en voldtægtssag bliver tilgået så kritisk til at starte med, kan hele den juridiske proces blive hæmmet. Den mistænkte i denne sag bliver ikke afhørt efter protokollen, da ideologien medfører at den omtalte mand, selvfølgelig er uskyldig: *“En mand, som ifølge Jan Jarlbæk [tidligere efterforsker hos Rigspolitiets rejsehold] passer som fod i hose på signalementet.*

Men mistænkte bliver slet ikke spurgt, hvor han var på gerningstidspunktet, og hans dna bliver ikke taget under den afhøring” (Scheel 2016).

Da det senere viste sig, at Camilla havde talt sandt, og de involverede betjente stopper med at stigmatisere hende, opdager de, at hun ikke har den karaktermæssige fejl som løgner. Selvom stigmatiseringen af Camilla ophører, havde den mangelfulde afhøring af gerningsmanden gjort, at han senere kunne forsvinde og derfor undgå en dom.

10.2.1 Delkonklusion

Opfattelsen af at være et ligestillet land, er den dominerende ideologi i Danmark. Da man i forhold til resten af Skandinavien ikke er lige så langt fremme, når det gælder debat om undertrykkelsen af kvinder, og ikke ønsker at være det, er denne ideologi blevet en common sense, og derfor et hegemoni. Seksuelle krænkelers status som ikke-emne og dobbeltheden i at overdramatiseringen af voldtægter får mere plads i debatten end de reelle overgreb påvirker hegemoniet, og forståelsen af problemet.

Man vil undgå at være for politisk korrekt, og det bliver derfor svært at udfordre hegemoniet. Humor i Danmark spiller en stor rolle, og når dansk humor er ekstremt seksualiseret, betyder det, at ekstrem seksualisering får en stor rolle i samfundet. Dette kan også medvirke til en bagatellisering af den seksuelle krænkelse.

Kvinder, der har været udsat for seksuelle krænkelser, kan føle, at andre folks efterfølgende reaktion er ligeså slem, eller værre end selve den seksuelle krænkelse. Efter et voldsomt seksuelt overgreb, kan ofrene have svært ved at tilbringe tid med deres nære relationer. Dette skyldes den stigmatisering, ofrene bliver udsat for af deres omgangskreds. Stigmatisering af offeret kan i værste tilfælde lede til, at offeret helt ender med at fjerne sig fra deres omgangskreds. At Center for Voldtægtsofre er lokaliseret på et hospital, fordrer også at kvinderne kan føle sig stigmatiseret, fordi man knytter hospitaler sammen med sygdom. Institutioner såsom politi og Sex og Samfund er med til at reproducere hegemoniet om seksuelle krænkelser i samfundet. Dette sker blandt andet, når Sex og Samfund fravælger hvilke områder af seksualitet, der undervises i, og når politiet formoder, at anklager om seksuelle overgreb er falske. Institutionerne og ofrenes sociale relationer kan påvirke opfattelsen af krænkelsen til at være selvforskyldt.

11 Diskussion

I det følgende afsnit vil der blive kigget nærmere på, hvorvidt udbredelsen af seksuelle krænkelser udgør et samfundsmæssigt problem, og overvejes hvad effekten kan være på resten af samfundet. Yderligere vil der blive sat spørgsmål til betydningen af den sociale bevægelse #MeToo, og hvorvidt den kan bryde med hegemoniet og udfordre de dominerende ideologier i samfundet.

Indtil videre er analysen nået frem til, at der findes en voldtægtskultur i Danmark, ud fra vores definition af begrebet. Der findes desuden et hegemoni i det danske samfund, som er med til at reproducere voldtægtskulturen. Ud fra dette kan man undersøge videre om det overhovedet kan siges at være et samfundsproblem, i og med, at det kun påvirker et relativt begrænset antal borgere.

11.1 #MeToo

Det mest markante og nutidige eksempel på et opbrud med hegemoniet i voldtægtskulturen er #MeToo-bevægelsen, der startede på Twitter den 15. oktober 2017. Her skrev den amerikanske skuespillerinde Alyssa Milano om seksuelle krænkelser, som hun havde oplevet i filmbranchen. Milano afsluttede sit opslag med hashtagget “#MeToo”, og opfordrede andre kvinder til at gøre det samme, dette var for at få mere opmærksomhed på, hvor omfattende problemet er. På ét døgn var der kommet over 500.000 nye opslag på Twitter og 12 millioner på Facebook. I starten af november havde bevægelsen skabt opmærksomhed i 85 lande med over 2,3 millioner tweets og 77 millioner opslag på facebook. #MeToo blev altså en social massebevægelse på få dage på de sociale medier, og er senere også blevet en del af de konventionelle medier. #MeToo har fyldt så meget, siden det startede, at Time Magazine har kåret bevægelsen til årets person (Crocker 2017).

I forhold til vores analyse, om at voldtægtskultur kan siges at være et hegemoni, kan man se diskurserne i #MeToo som ideologisk ladet, og som at være udfordrende til det eksisterende hegemoni. Denne udfordring til hegemoniet hjælper kvinder til at turde stå frem og kunne italesætte seksuelle krænkelser. Dette er en modsætning til vores øvrige eksempler fra Pedersen og de forskellige historier, der har reproduceret hegemoniet. Ved at #MeToo er

blevet så stor en bevægelse, så hurtigt, kan antyde at vi bevæger os mod et hegemonisk skift, hvor det diskursive aspekt af voldtægtskulturen ville blive udryddet.

For at forstå hvorfor det lige var #MeToo, der startede en social bevægelse, kan man kigge nærmere på det fra et dialektisk perspektiv. Dialektikken beskriver hvordan alt kan ændre sig fra én ting til en anden, men denne udvikling sker gradvist med en kvantitativ opbygning, der vil ende i en kvalitativ forandring.

I USA, hvor #MeToo bevægelsen startede, er der rigtig mange almindelige kvinder, der benytter sig af hashtagget, men også adskillige velansete kvinder. Her har især kvinder fra Hollywood benyttet sig af hashtagget, og flere mænd har også udtrykt deres støtte.

Bevægelsen har i USA medført at flere magtfulde mænd, har mistet deres positioner grundet utallige anklager mod dem (Crocker 2017). Den tydelige støtte fra anerkendte kvinder og mænd fra overklassen opfordrer den almene befolkning til at følge trop.

I Danmark har bevægelsen derimod ikke fået lige så meget opmærksomhed. Som tidligere nævnt i projektet, er Danmark et af de lande i EU, hvor der er flest seksuelle overgreb. Man kan altså sige, at #MeToo burde blive taget utroligt godt imod i Danmark, hvilket ikke er tilfældet. I modsætning til i USA, tager de fleste medlemmer af overklassen i Danmark afstand fra #MeToo, og der er generelt en ringe opbakning til bevægelsen. Selvom bevægelsen har vundet noget indpas, primært hos den brede befolkning, har adskillige kendte stillet sig kritiske over for bevægelsen. Kendte inden for både politik og kultur, og både mænd og kvinder. Flere af de kendte i Danmark, der har udtalt sig omkring #MeToo, mener at bevægelsen har udviklet sig til en heksejagt. Her refereres der til de konsekvenser, som bevægelsen har fået for offentlige personligheder, især i USA. Det er altså personer fra institutioner, her det politiske system og forskellige grene fra underholdningsbranchen, der forsvarer personer fra institutionerne (Hjort 2017). Man kunne tilmed sige, at det er eliten, der forsvarer eliten. Der kan altså siges at være et klassekampsperspektiv, som Fairclough også mener, er en essentiel del af diskursanalysen. Der er tale om to klasser, der forsvarer hver deres interesser. Dette perspektiv kan også forstås ved hvad Marx skriver i *Den tyske ideologi*: “Den herskende klasses tanker er i hver epoke de herskende tanker”. Dette hentyder til at eliten i det danske samfund indirekte styrer, hvordan resten af samfundets medlemmer skal forholde sig til #MeToo. Altså at eliten sætter dagsorden for hegemoniet i Danmark.

11.2 Institutioner

Institutioner kan være med til at løse problematikker omhandlende seksuelle overgreb, men i hvilket omfang vil det have en effekt, og hvordan kunne eventuelle forbedringer se ud?

Tidligere justitsminister Søren Pind mener, at voldtægt er en type af kriminalitet, der ikke straffes hårdt nok i dag. Pind går ind for at samfundet i højere grad, skal sende et tydeligt signal om at seksuelle krænkelser skyldes gerningsmænd, ikke offeret, og det er her vi lægger ansvaret.

“Voldtægt er et voldsomt krænkende overgreb, og derfor er det vigtigt, at vi som samfund straffer gerningsmanden på en måde, som tydeligt placerer ansvaret, hvor det hører hjemme, og markerer, hvor alvorlig krænkelsen er. Det gør vi ikke i tilstrækkelig grad i dag.” (Svane 2015 A). Pind mener, at en hårdere straf for seksuelle krænkelser, kan være en måde at sende et signal til krænkerne om, at deres adfærd ikke er ønsket i vores samfund. Han er dog opmærksom på, at straf ikke er den eneste løsning på problemet *”men det løser ikke alle problemstillinger på området.”* (Svane 2015 B). I 2015 mødtes han med en række forskellige organisationer, der arbejder med emnet, for at trække på deres erfaringer. En af de organisationer, der var med til mødet, var Center for Voldtægtsofre, som tidligere har udarbejdet en række forslag til konkrete tiltag om forbedringer på området.

Center for Voldtægtsofre er også enige i, at straf ikke er den eneste løsning på problematikken, og omtaler de mere problematiske konsekvenser, der kan komme af at hæve strafferammen.

“Men straf har kun en tvivlsom forebyggende virkning på forbrydelser, og strafferammen har reelt kun betydning for den meget lille del af voldtægtssagerne, der ender i retten. Den høje strafferamme kan endda ifølge flere informanter være med til at stille større krav til beviserne og gøre det endnu sværere for voldtægtssagerne nogensinde at nå retten” (Laudrup & Rahbæk 2006: 151) Af dette kan man udlede, at det signal man som samfund sender omhandlende seksuelle krænkelser, ikke når ud til størstedelen af de involverede, hvis signalet er en højere straf. I og med at bevisbyrden i forvejen er stor, og en højere strafferamme muligvis vil stille endnu højere krav til denne, vil tiltaget måske have den modsatte effekt. Vi konkluderede tidligere, at den lave domfældelse kan påvirke, om ofre for

seksuelle overgreb overhovedet anmelder. Hvis kravene til beviser bliver større, kan det resultere i at endnu færre bliver dømt, og i forlængelse af dette er der en risiko for at der som resultat af dette, er endnu færre, der anmelder.

Et andet forslag, der kunne hjælpe, er at afsætte flere ressourcer til politiets behandling af sager om seksuelle overgreb. *“Politiet oplever, at det er frustrerende at bruge mange ressourcer på ‘de dårlige voldtægtssager’, vel vidende, at de alligevel bare ender med at blive henlagt på ‘bevisets stilling’.”* (Laudrup og Rahbæk 2006: 151). Flere ressourcer kunne resultere i at politiet undgår det, Center for Voldtægtsofre kalder for en ond cirkel i sagsbehandling. Dette er hvor politiet på baggrund af tidligere sager, potentielt set henlægger en sag, hvis den opfattes som værende en af ‘de dårlige voldtægtssager’. Men mængden af ressourcer har kun én betydning i forhold til, hvor effektivt de bliver udnyttet. Derfor foreslår Center for Voldtægtsofre også at politiet skal undervises mere, i forhold til seksuelle overgreb. *“Der bør sættes mere på den undervisning, som politiet modtager i forhold til seksuelle overgreb, så politiet får endnu bedre redskaber til at håndtere sådanne sager.”* (Laudrup og Rahbæk 2006: 153). Der bliver også foreslået, at det ikke kun er politiet, der får mere undervisning i seksuelle overgreb, men også anklagere og dommere. Ved mere undervisning kan politiet og andre institutioner muligvis behandle ofrene bedre og hjælpe dem bedre igennem den juridiske proces. Undervisningen af institutioner er ikke den eneste måde, hvorpå information kan hjælpe. Institutionernes undervisning af befolkningen er nemlig endnu et tiltag Center for Voldtægtsofre anbefaler. *“Det er nødvendigt at opgradere og kvalificere seksualundervisning af de unge i skolerne.”* (Laudrup og Rahbæk 2006: 153). På denne måde kan man forebygge mod seksuelle overgreb, da man informerer unge på en mere optimal måde. Sådan at de på et mere oplyst grundlag kan gebærde sig i selskab med det andet køn.

“Forebyggelse og oplysning er to sider af samme sag, når det kommer til at bekæmpe stereotype holdninger til køn og seksualitet.” (Laudrup og Rahbæk 2006: 153). Hvis hegemoniet skal udfordres, og reproduktionen af ideologisk ladede diskurser skal stoppe, er det nødvendigt med oplysning om seksualitet. Når man indgår som en del af skoler og andre institutioner, bliver man konfronteret med forskellige ideologier, der har med seksualitet og køn at gøre. Pedersen mener, at regeringen kan hjælpe ved at give tilskud til firmaer, til kampagner om arbejdskultur og arbejdsplads-politik. Det kan siges at være en blanding af en institutionel løsning og en social bevægelse, da løsningen udspringer fra institutionen, men

bliver håndhævet i social sammenhæng. *“det er også noget man kan give penge til fra regeringens side, lave arbejdsplads-politik og udvikle arbejdspladskultur. (...) Det er nemmere indenfor de faste firmaer og arbejdspladser, for det er noget vi bare gør. Her der har i 200.000 til at lave en kampagne eller noget andet.”* (Bilag B: 19). Da forslaget ikke er specielt konkret i forhold til indførelsen af det, eller hvad det præcis indebærer, er det svært at bedømme omfanget af indflydelsen. Det kan siges, at der er potentiale i denne type løsning, da det kan tilpasses til den specifikke institution eller firma. Det kan også give private firmaer, der måske ikke ville bruge ressourcer på en kampagne, kursus eller konference om seksualitet eller arbejdspladskultur, incitament til at gøre det, når der er en monetær belønning.

11.3 Delkonklusion

#MeToo bevægelsen har haft stort indpas i verden, men hvis man kigger på reaktionen i USA har bevægelsen været langt bedre modtaget end i Danmark. Bevægelsen kan bruges til at bryde med hegemoniet, og give kvinder modet til at italesætte en problematik, der er meget omfattende. #MeToo har haft stor effekt i USA, hvor en lang række mænd er blevet fyret som følge af skandaler, der er kommet for lyset i forbindelse med bevægelsen. Den danske overklasse har været langt mere kritisk indstillet overfor #MeToo, og har taget afstand til den heksejagt, de mener bevægelsen har udviklet sig til.

Institutionelt kan der inkorporeres mange tiltag til at gøre op med problematikker vedrørende seksuelle krænkelser. Ulempen ved de fleste af de berørte forslag, specielt i relation til politiet, er at de først påvirker efter anmeldelsen. Eftersom de fleste seksuelle krænkelser ikke når til hverken politiet eller en dom, er det kun i begrænset omfang at disse tiltag vil have den ønskede effekt. De forslag med færrest kritikpunkter, er dem, der omhandler uddannelse og undervisning. Disse tiltag vil være forebyggende, og kan implementeres på lige fod i offentlige som private virksomheder. Regeringen kan støtte disse tiltag økonomisk, hvilket kunne øge incitamentet, og det kan være op til den enkelte institution hvordan den bliver implementeret, således at tiltaget kan tilpasses til specifikke institutioner.

12 Konklusion

I dette afsnit vil problemformuleringen blive besvaret.

Hvordan kommer voldtægtskulturen til udtryk, i forhold til ofres møde med både omgangskreds og de statslige institutioner, samt hvad kan siges at forandre denne voldtægtskultur?

Voldtægtskulturen kommer blandt andet til udtryk ved diskursen omkring voldtægt, som er med til at skabe de ideologier, der understøtter og reproducerer voldtægtskulturen som et hegemoni i det danske samfund. Dette hegemoni er understøttet af den gængse tale om emnet og i særlig grad den danske humor. Den danske humor, der spiller en stor rolle i det danske samfund, er ekstremt seksualiseret, og sammen med danskernes frygt for at fremstå for politisk korrekte, medvirker derfor til hvordan man opfatter seksuelle overgreb.

Dramatiseringen af seksuelle overgreb får mere plads i debatten end de reelle overgreb, og dette reproducerer hegemoniet. Voldtægtskulturen udmønter sig ved fire forskellige elementer som alle er til stede i det danske samfund. Det er mandens opgave at være den aggressive og kvinden den passive i forbindelse med scorekulturen. Kvinder bliver reduceret til en scoringsstatistik, og derved et tal og/eller et objekt hvor de får frataget deres individuelle egenskaber. Der eksisterer en mistro til hvorvidt mange anklager er reelle, og man lægger en stor del af ansvaret for seksuelle overgreb over på ofrene, og anser ofte sagerne som selvforskyldte. Ofre for seksuelle overgreb kan have problemer med deres sociale relationer efter hændelsen. Dette kan skyldes den følelse af stigmatisering som ofrene kan have i nærværet med disse relationer. Omgangskredsens reaktioner efter det seksuelle overgreb, kan for offeret, i nogle tilfælde være lige så ubehageligt som det seksuelle overgreb og i ekstreme tilfælde vil offeret finde følgerne værre end overgrebet. Institutioner som politiet, der i Danmark skal tage sig af anmeldelser af seksuelle overgreb, har del i reproduktionen af hegemoniet i samfundet. Da de i deres møde med ofre giver udtryk for mistro og påvirker til tider ofres opfattelse af at den seksuelle krænkelse var selvforskyldt. Løsninger der kunne hjælpe til at bryde med dette hegemoni, kan være sociale bevægelser og institutionelle tiltag. Institutionernes rolle i ændringen af ideologien og derved senere hegemoniet, kan være ved tiltag der har til formål at uddanne, straffe og forebygge. Problemet ved at disse tiltag først eksekveres efter at det seksuelle overgreb har fundet sted,

kan være at effekten af tiltagene mindskes. En anden problematik ved at løse problemet med voldtægtskultur gennem institutioner er at det er meget begrænset hvor mange der bliver berørt af tiltagene. Dette skyldes at de fleste der udsættes for seksuelle overgreb ikke anmelder det, og endnu færre oplever at anmeldelsen leder til en domfældelse. Den sociale bevægelses rolle vil være at ændre ideologien og derved hegemoniet. Hvis dette skal ske, vil det kræve at de sociale bevægelser ikke udelukkende bliver bakket op af underklassen, men det vil kræve at overklassen også træder til.

13 Perspektivering

Radikal feminisme kunne have været brugt til besvarelsen af denne opgave, da teorierne beskæftiger sig med undertrykkelsen af kvinder i samfundet, hvilket denne opgave også kan siges at gøre. Det ville dog nok have ændret fokus fra de seksuelle overgreb til et mere økonomisk perspektiv, hvilket ville passe med den marxistiske videnskabsteori. Radikal feminisme var oprindeligt inspireret af marxismen i forhold til den historiske materialisme, og kunne have vinklet opgaven til at have et mere historisk udgangspunkt, end hvad opgaven endte ud med. Det ville også have opfordret til at undersøge nogle af de underliggende strukturer i samfund.

Projektet kunne også have benyttet flere interviews med eksperter fra organisationer, der beskæftiger sig med seksuelle overgreb, så der havde været et større empirisk grundlag for analysen vedrørende interviews. Disse eksperter burde ikke have baggrund i Center for Voldtægtsofre, da Bodil Pedersen, vores ekspert, havde mange pointer, der senere blev fundet i artikler og bøger skrevet af Center for Voldtægtsofre. Det kunne have resulteret i, at den opnåede empiri fra interviews var meget overlappende, og man kan argumentere for at man kan opnå samme viden ved blot at læse den empiri, som institutionen har udgivet. Det kunne dog være interessant at undersøge andre institutioner, der har med emnet at gøre.

Et andet fokus man kunne have haft ville være politiet, og deres oplevelse af seksuelle krænkelser. Hvis politiet, og udtalelser her fra, i højere grad var blevet inddraget, ville projektet højst sandsynligt opnå et mere nuanceret syn på deres behandling, da det er et meget kritisk fokus, der har været på institutionen i opgaven.

13.1 Perspektivering i forhold til videnskabsteori

Marxisme og konstruktivisme kan siges på mange måder at være hinandens modsætninger.

Med et marxistisk udgangspunkt i vores problemformulering, søgte vi at finde et endegyldigt svar på hvorvidt der hersker en voldtægtskultur i det danske samfund eller ej. Vi fandt frem til svaret på dette gennem en analyse, der inddrog begreber som ideologi og hegemoni i forhold til diskurs, der tjente at forklare hvilke strukturer, der former vores diskurs.

Med en konstruktivistisk diskursanalyse, ville vi kunne snævre os ind og se på ét diskursivt aspekt af voldtægtskulturen, eksempelvis victim blaming. Vi ville så ikke kunne give et definitivt svar på, om der eksisterer en voldtægtskultur eller ej, men til gengæld få en dybdegående analyse af al diskurs omkring victim blaming, både fra institutionernes side og offernes. Vi ville desuden nok have taget udgangspunkt i et casestudie, da der så ville være én specifik diskurs vi ville kunne fokusere på.

14. Litteraturliste

- Aalborg Universitet, Københavns Universitet & Kantar Gallup for DKR (2017): *Seksuelle krænkelser - Omfang og karakter*, <http://dkr.dk/materialer/vold-og-voldtaegt/seksuelle-kraenkelse/> [10/11-2017]
- Andersen, M.H., Jørgensen, L. & Davidsen, S. (2016): Kap. 4: Litteratur- og informationssøgning i Samfundsvidenskaberne, I: Kristensen, C.J. & Hussain, M.A., *Metoder i Samfundsvidenskaberne*, Frederiksberg, Samfundslitteratur.
- Arbejdstilsynet: *Hvad er seksuel chikane?*, <https://arbejdstilsynet.dk/da/regler/psykisk-arbejds miljo/mobning-og-seksuel-chikane/hvad-er-seksuel-chikane> [13/12-2017]
- Balvig, F., Laursen, B., Madsen, K.S., Martinussen, M.E. & Sidenius, K. (2009): *Voldtægt der anmeldes - Del I: Undersøgelsens fokus, metode og grundmateriale*, <http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningspuljen/2011/2009/Voldtægt-del-I-metode.pdf> [03/12/2017]
- Brooks, M. (2009) Introduktion til historisk materialisme. I: Socialistisk Standpunkt, red., *Hvad er marxisme?*, 1. Udgave København: Socialistisk Standpunkt, 240-266.
- Brovall, S. (2017) A: Roskilde uden samstykke: Fem kvinder brød tabuet, *Politiken*, <http://politiken.dk/kultur/musik/roskildefestival/art6018711/Fem-kvinder-br%C3%B8d-tabuet> [18/12-17].
- Brovall, S. (2017) B: Roskilde uden samtykke: »Jeg ville jo godt ham. Jeg ville bare ikke det her nu«, *Politiken*, <http://politiken.dk/kultur/musik/roskildefestival/art6011235/%C2%BBJeg-ville-jo-godt-ham.-Jeg-ville-bare-ikke-det-her-nu%C2%AB> [18/12-2017].
- Brovall, S. (2017) C: Roskilde uden samtykke: »Jeg vågnede op i et telt. Totalt forvirret. Og der lå en dreng oven på mig i gang med at voldtage mig«, *Politiken*, <http://politiken.dk/kultur/musik/roskildefestival/art6013672/%C2%BBJeg-v%C3%A5-gnede-op-i-et-telt.-Totalt-forvirret.-Og-der-l%C3%A5-en-dreng-oven-p%C3%A5-mig-i-gang-med-at-voldtage-mig%C2%AB> [18/12-2017].
- Brovall, S. (2017) D: Roskilde uden samtykke: »Det var ham, der var en idiot. Men alligevel er det noget, jeg ofte tænker over. Nærmest hver dag«, *Politiken*, <http://politiken.dk/kultur/musik/roskildefestival/art6012842/%C2%BBDet-var-ham-d>

[er-var-en-idiot.-Men-alligevel-er-det-noget-jeg-ofte-t%C3%A6nker-over.-N%C3%A6rmest-hver-dag%C2%AB](#)

- Buch-Hansen, H & Nielsen, P. (2012). Diskurs- og videnskabsteori. I: Juul & Bransholm Pedersen, red., *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori en indføring 1*. Udgave. København: Hans Reitzels Forlag, 277-319.
- Cambridge documentary films. (2015). *Rape culture*, <http://www.cambridgedocumentaryfilms.org/filmsPages/rapeculture.html> [11/12-2017].
- Center for voldtægtsofre: *Årsrapport 2004*, Center for Voldtægtsofre, https://www.rigshospitalet.dk/afdelinger-og-klinikker/julianemarie/center-for-seksuelle-overgreb/om-centret/Documents/JMC_CFV_aarsrapport2004.pdf
- Center for voldtægtsofre: *Årsrapport 2016*, Center for Voldtægtsofre, <http://www.voldtaegt.dk/siteassets/center-for-voldtagtsofre/videncenter/arsrapporter/arsrapport-2016.pdf>
- Crocker, L. (2017): *The 97 Men (And One Woman) Taken Down By The #MeToo Movement*, <https://www.thedailybeast.com/the-97-men-and-one-woman-taken-down-by-the-metoo-movement> [18/12-2017].
- Dahlerup, D. (2017): *Kvindebevægelsen*, Den store danske, Gyldendal, http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Samfund/Kvindesagen/kvindebevægelsen [15-12-17].
- Danmarks Statistik (2005): “*Statistisk Tiårsoversigt 2005 - Tema om det offentlige økonomi*”, <http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=8943&sid=sttiar2005> [18/11-2017].
- Danmarks Statistik (2016): “*Statistisk Tiårsoversigt 2016 - Tema: Danmark - et lille land med stigende forskelle*”, <http://www.dst.dk/Site/Dst/Udgivelser/GetPubFile.aspx?id=22260&sid=sto2016> [18/11-2017].
- Danmarks Statistik A: *Strafferetlige afgørelser efter køn, afgørelsestype, overtrædelsens art og tid*, <http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/SelectOut/PxSort.asp?file=2091646532506>

[5791&PLanguage=0&MainTable=STRAF40&MainTablePretext=Strafferetlige%20afg%F8relser&potsize=216](http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/SelectOut/PxSort.asp?file=20916263899927815&PLanguage=0&MainTable=STRAF40&MainTablePretext=Strafferetlige%20afg%F8relser&potsize=216) [17/12-2017].

- Danmarks Statistik B: *Ofre for anmeldte forbrydelser efter køn, overtrædelsens art og tid*,
<http://www.statistikbanken.dk/statbank5a/SelectOut/PxSort.asp?file=20916263899927815&PLanguage=0&MainTable=STRAF5&MainTablePretext=Ofre%20for%20anmeldte%20forbrydelser&potsize=48> [17/12-2017].
- Donat, P.L.N. & D’Emilio, J. (1992): A Feminist Redefinition of Rape and Sexual Assault: Historical Foundations and Change, *Journal of Social Issues*, Vol. 48, No. 1, 1992, pp. 9-22, University of North Carolina at Greensboro.
- Dunlevy, S. (2014): *Australia’s sexual assault shame: One in six women a victim, putting Australia way above world average*,
<http://www.news.com.au/national/australias-sexual-assault-shame-one-in-six-women-a-victim-putting-australia-way-above-world-average/news-story/46e88d9ceac5b354f9a8d1d6e055b2dd> [15/12-2017].
- Ejrnæs, A (2016): Kap. 13: Sekundær data i komparative og tidsserieundersøgelser, I: Kristensen, C.J. & Hussain, M.A., *Metoder i Samfundsvidenskaberne*, Frederiksberg, Samfundslitteratur.
- Engels, F. (1984): *Anti-Dühring*. Progres Moskva, København.
- Fairclough, N. (2008): *Kritisk diskursanalyse*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Foss, P., Lesso, K., Lohmann, N., Lund, T., Mannov, S. & Scherney, A. (2017). *Videnskabsteori Aflevering*.
- FRA - European Union Agency for Fundamental Rights (2014): *Violence against women: an EU-wide survey - Main results*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Goffman E. (2009): *Stigma - Om afvigerens sociale identitet*, 2. Udgave. Samfundslitteratur. Frederiksberg.
- Haansbæk, T. (2010): *Voldtægt - Råd og vejledning for pårørende*,
<https://www.rigshospitalet.dk/afdelinger-og-klinikker/julianemarie/center-for-seksuelle-overgreb/forskning/Documents/Paaroeerendebog.pdf> [03/12-2017].

- Hansen, A. (2012). Diskurs- og videnskabsteori. I: Juul, S. & Pedersen, K, red., *Samfundvidenskabernes videnskabsteori en indføring*, 3. oplag. København: Hans Reitzels Forlag, s. 233-275.
- Harste, G. & Mortensen, N. (red.)(2013): Sociale samhandlingsteorier, I: *Klassisk og moderne samfundsteori*, 5. Udgave, København: Hans Reitzels Forlag.
- Heflick, N. (2011): The sexual objectification spillover effect, *psychology today*, <https://www.psychologytoday.com/blog/the-big-questions/201106/the-sexual-objectification-spillover-effect> [19/11-2017].
- Heinskou, M.B., Schierff, L.M., Ejbye-Ernst, P., Friis, C.B., Liebst, L.S. (2017): *Seksuelle Krænkelser - Omfang og karakter*, http://www.dkr.dk/media/12694/seksuelle_kraenkelse.pdf [04/12-2017].
- Hjort, A. (2017): Kendte danskere advarer mod #MeToo-blodrus: -Er det sådan et samfund vi ønsker?, *TV2*, <http://nyheder.tv2.dk/2017-12-10-kendte-danskere-advarer-mod-metoo-blodrus-er-det-saaan-et-samfund-vi-oensker> [17-12-17].
- Hoffmann, G. (2013): Svært at få voldtægtsforbrydere dømt, *DR*, <https://www.dr.dk/nyheder/indland/svaert-faa-voldtaegtsforbrydere-doemt> [18-12-17].
- Juhler, S.L. (2016): #JEGBLEVVOLDTAGET - DEL 9, *Information*, <https://www.information.dk/mofu/husker-godt-foeltes-hamre-vrede-paa-paene-gule-sportsvogn> [18/12-2017].
- Justitsministeriet (2016): *Nyt udspil fra justitsministeren: Respekt for voldtægts ofre*, <http://www.justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2016/nyt-udspil-fra-justitsministeren-respekt-voldtaegtsofre> [15/12-2017].
- Justitsministeriet mf. (2016): *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet*, http://justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2016/offerrapport_2015.pdf [16/12-2017].
- Justitsministeriet (2017): *LBK nr 977 af 09/08/2017 - Gældende (Straffeloven)*, <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=192080> [03/12-2017].
- Jæger, B. (2016): Kap. 19: Mixed Methods, I: Kristensen, C.J. & Hussain, M.A.: *Metoder i Samfundsvidenskaberne*, Frederiksberg, Samfundslitteratur.
- Kimmel, M. (2005): *The gender of desire: essays on male sexuality*. Albany: State University of New York Press, 3-23.

- Kristensen, C.J. & Hussain, M.A. (2016): Kap. 1: Samfundsvidenskabelige metoder, hvad er det?, I: Kristensen, C.J. & Hussain, M.A., *Metoder i Samfundsvidenskaberne*, 1. udgave, Frederiksberg, Samfundslitteratur.
- Larsen, U. (2013): Fortjener du at blive voldtaget?, *Politiken*, <http://politiken.dk/debat/debatindlaeg/art5706605/Fortjener-du-at-blive-voldtaget> [19/11-2017].
- Laudrup, C. & Rahbæk, H. (2006): *Var det voldtægt? En undersøgelse af menneskerettigheder og voldtægtssager I Danmark*, Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.
- Liljedahl, E.: Sexisme i *Den Store Danske*, Gyldendal, http://denstoredanske.dk/Geografi_og_historie/Folkeslag/Etnografiske_termer/sexisme [13/12-2017].
- Lisak, G., Gardinier, L., Nicksa, S. & Cote, A. (2010): False Allegations of Sexual Assault: An Analysis of Ten Years of Reported Cases. *Violence Against Women*, 16(12), 1318-1334: <https://atixa.org/wordpress/wp-content/uploads/2012/01/Lisak-False-Allegations-16-VAW-1318-2010.pdf> [13-12-17].
- Marx, K. & Engels, F. (2007): *Den tyske ideologi*, Rhodos: København. <http://www.marxister.dk/bog.php?id=153&forf=> [15/12-2017].
- Marx, K. & Engels, F. (2009): Det kommunistiske partis manifest. I: Socialistisk Standpunkt, red., *Hvad er marxisme?*, København: Socialistisk Standpunkt, 18-48.
- Nielsen, P. (2012): Marxisme. I: Juul & Bransholm Pedersen, red., *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori en indføring* 1. Udgave. København: Hans Reitzels Forlag, 149-186.
- Pedersen, A., Kyvsgaard, B. og Balvig, F. (2016): *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet Offerundersøgelser 2005-2015*. 1. Udgave. København: Justitsministeriet: http://justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Arbejdsomraader/Forskning/Forskningsrapporter/2016/offerrapport_2015.pdf [19-11-2017].
- Pedersen, B., Salkvist, R., Stormhøj, C. (2011): *Rape, Trauma and Social Relations*. Roskilde University, 2011.

- Petersen, T. (2015): Voldtægtskultur, *Reel Ligestilling*, <http://reelligestilling.dk/voldtaegtskultur/> [19/11-2017].
- Poulsen, B. (2016): Kap. 5: Semistrukturerede interviews, I: Kristensen, C. & Hussain, M, red., *Metoder i samfundsvidenskaberne*, Frederiksberg C: Samfundslitteratur.
- Psykiatrifonden: *PTSD: Når traumet sætter sig fast*, <http://www.psykiatrifonden.dk/viden/gode-raad-og-temaer/ptsd/naar-traumet-saetter-sig-fast.aspx> [15/12-2017].
- Retsinformation (2012): <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=161527> , [18/12-17].
- Tholstruphede, M.T. (2016): Uagtsom voldtægt, *Stud.Jur.*, <http://studjur.jdku.dk/2016/05/uagtsom-voldtaegt> [03/12-2017].
- Triantafillou, P. (2016): Kap. 8:Analyse af dokumenter og dokumentation, I Kristensen, C.J. & Hussain, M.A., *Metoder i Samfundsvidenskaberne*, Frederiksberg, Samfundslitteratur.
- Paranti, M. (2005): *The culture struggle*. New York: Seven Stories Press.
- Scheel, A.F. (2016): Efter voldtægten: Politiet påstod, jeg havde stukket en dildo op bag i og rullet mig i græsset, *Metroxpress*, <https://www.mx.dk/feature/cover/story/27356845> [18/12-2017].
- Smith, M. (2004): *Encyclopedia of rape*. Westport: Greenwood press.
- Svane, C. (2015) A: *Justitsminister klar med markant hårdere straf for voldtægt*, <http://www.justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2015/justitsminister-klar-med-markant-haardere-straf-voldtaegt> [18/12-2017].
- Svane, C. (2015) B: *Justitsminister mødes med organisationer om voldtægt*, <http://www.justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2015/justitsminister-moedes-med-organisationer-om-voldtaegt> [18/12-2017].
- Trotskij, L. (2009): Den Dialektiske Materialismes ABC. I: Socialistisk Standpunkt, red., *Hvad er marxisme?*, 1. Udgave København: Socialistisk Standpunkt, 180-183.
- Bilag A: Interviewguide
- Bilag B: Transskription af interview med Bodil Pedersen